LAISVĖ—LIBERTY
Dukartsavaitinis
Dalis Queens apskrityje (N. Y.) $10.00
Kanadoje $10.00
Kitur užsienyje $12.00
Jungtinėse Valstijose $9.00
Pavienio egzemp. kaina 10 centų

LAISVĖ
THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Semi-Weekly
110-12 Atlantic Avenue
Richmond Hill 19, N. Y.
Telephone VIrginia 9-1827
PRICE 10c A COPY

No. 58 **** Richmond Hill 19, N. Y., Antrad., liepos (July) 21, 1959 **** METAI 48-ji

KRISLAI

Filadelfijoje.
Jaunimo festivalis.
Domininkas Burba.
Petras Grabauskas.

Rašo R. Mizara

Kai šie žodžiai rašomi, Filadelfijos Franklin Field stadione vyksta galutiniai pasiruošimai varžyboms tarp amerikinių ir tarybinių atletų.

Sakoma, jau parduota daugiau kaip 40,000 įėjimo tikietų; viso žmonių stadione telpa apie 60,000.

Varžybose-lenktynėse dalyvauja ir keletas Lietuvos sportininkų, tarp kurių yra garsioji **Birutė Kalėdienė - Zalogaitytė,** pernai nugalėjusi amerikietę Marjorie Shastitko Maskvoje.

Amerikiečiai sporto žinovai pranašauja, kad šitose varžybose laimėtojais išeis: **amerikiečiai vyrai, tarybinės moterys,** — gal būt su lietuvaite Birute priešakyje. (Pranašystės teisingos: Birutė laimėjo ieties metime. Sveikiname!)

—:—

O liepos 26 d. Vienos mieste, Austrijoje, **prasidės Septintasis pasaulinis jaunimo festivalis.** Jis tęsis apie dešimt dienų.

Ten taip pat bus nemaža amerikinio jaunimo; bus ir Lietuvos jaunimo atstovų. Tokie festivaliai — nepaprastai reikšmingi įvykiai. Jie suartina jaunus žmones. Visa tai tarnauja taikos reikalui.

—:—

Lietuvos spauda kreipia daug dėmesio į sportą, į tai, kad jaunimas griebtųsi tokios ar kitokios športo šakos.

Gerai, kad taip daroma. Sportiniai veiksmai atitraukia jaunus žmones nuo rožančiaus ir karčiamų.

—:—

Neseniai mes netekome dviejų gerų, nuoširdžių, sumanių draugų — Domininko Burbos ir Petro Grabausko.

Domininkas Burba — ilgametis Stamfordo (Conn.) gyventojas. Liga sulaikė jį nuo visuomeninės veiklos per pastaruosius metų eilę, bet seniau velionis daug veikė darbininkų judėjime — lietuviškame ir angliškame.

Pažinojau draugą Burbą per daug metų. Jis buvo tvirtai įsitikinęs pažangaus darbininkų judėjimo principais; buvo tvirtos valios, ryžtingai nusistatęs už tai, kad Amerikos darbininkų klasė turi pasiekti pergalę, turi tapti savo šalies valdovu.

D. Burba ne tik organizacijose veikė; jis jas rėmė savo sunkiai uždirbtais centais ir doleriais; jis rėmė mūsų spaudą, kiek tik begalėdamas!

Lai Domininkas ilsisi ramiai, o jo artimiesiems draugiška užuojauta!

—:—

Petras Grabauskas buvo truputį kitokio būdo žmogus, bet lygiai atsidavęs darbininkų judėjimui, kuriam per daugiau kaip 45 metus priklausė.

Petras seniau dirbo angliakasiu Pennsylvanijioj; dirbo rūbsiuviu Baltimorėje, o vėliau Niujorke. Bet visur, kur jis gyveno, priklausė liaudiškam chorui ir mėgo imti partijas scenos veikaluose.

Brooklyno Aido Chorui jis

(Tąsa 6-ame pusl.)

Numato, kad bus labai ilgas plieno darbininkų streikas

New Yorkas. — Plieno darbininkų streikas prasidėjo solidariai ir tvirtai. Su pirmąja diena streikas apėmė 28-nių plieno gaminimo kompanijų fabrikus. Visur plieno gaminimo fabrikai užsidarė. Dirba tik su unijos sutikimu tokie, kur gaminamas kitoks metalas.

Nors streiklaužių ir nėra, bet unija prie fabrikų pastatė pikietininkus. Unijos prezidentas David J. McDonaldas pikietavo Bethlehem Steel Corp. fabrikus Bethlehem, Pa.

Unija viską darė, kad susitarti ir išvengti streiko, bet plieno fabrikantai pasirinko nesusikalbėjimo taktiką. Fabrikantai mano, kad streikas nuvargins darbinikus ir susilpnins uniją. Net eilė komercinės spaudos korespondentų, kaip A. H. Raskin, rašo, kad streikas bus unijos stiprumo išbandymas.

Fabrikantai sako, kad jie gerai pasiruošė streikui ir turi daug gatavo metalo. Bet gyvenimas rodo ką kitą. Pirmą streiko dieną jau kitos industrijos iš darbo paleido 25,000 darbininkų, o sekamą dieną apie 75,000. Labiausiai plieno streikas paliečia kitas industrijas Didžiųjų ežerų srityje, kaip tai automobilių, sunkios mašinerijos gaminimo ir statybos.

Geležinkelių tavorinių traukinių pareikalavimas jau sumažėjo 20 procentų. Pennsylvania Railroad Co. paleido iš darbo 6,300 darbininkų, Elgin & Joliet — 2,400, New York Central apie 3,000 ir kitos panašiai. Ir jeigu streikas ilgai užsitęs, tai plieno bus stoka visose industrijos šakose, kur jis vartojamas.

Jeigu plieno kompanijos vilkins susitarimą, tai streikas plėsis ir tarpe kitų metalo darbininkų. Liepos 31 dieną baigiasi kontraktas 32,000 aliuminio darbininkų. Jie jau įteikė kompanijoms tokius pat reikalavimus, kaip ir plieno darbininkų unija.

T. Sąjungos žmonių amžius ir sveikata

New Yorkas. — Dr. H. A. Rusk, kuris yra matęs Tarybų Sąjungoje ligonines ir kitas sveikatos įstaigas, dabar apžiūrėjęs TSRS parodoje įrengimus, pateikė straipsnį.

Dr. Rusk stebisi mašina, kuri po operacijos susiuvane tik žmogaus raumenis, odą, bet net smulkiausias gysleles. Tarybiniai daktarai tam tikromis valandomis demonstruoja tos mašinos veikimą.

Amerikietis daktaras, apžiūrėjęs įvairiausius operacijų įrankius ir prietaisus, sako, kad Tarybų Sąjungoje įvyko stebuklas, kad iš taip atsilikusios šalies ji padarė tokį milžinišką šuolį pirmyn. Žinoma, dar bus daug darbo, kol žemės ūkyje ir tolimuose šalies kraštuose bus pasiekta tas, kas yra miestuose. Todėl toje srityje dabar dirba 85,000 daktarų ir pagalbininkų taip vadinamuose "Skrajojančiuose Sveikatos Pulkuose", kurie pagalba lėktuvų, helikopterių ir automobilių pasiekia visas vietas.

TSRS vyriausybė sveikatos reikalams skiria milžiniškas sumas pinigų. To rezultas: 1896 metais vidutiniai Rusijos žmonės gyveno 32 metus, o dabar 67. 1913 metais ant 23,000 gyventojų skaičiaus buvo tik vienas gydytojas, o 1958 metais jau buvo 17 kiekvienam 1,000 gyventojų. 1913 metais buvo ligoninėse 207,000 lovų, o 1958 metais — 1,535,000. 1913 metais Raudonasis Kryžius turėjo 39,000 narių, o 1958 —30,000,000. Bet svarbiausia tas, kad Tarybų Sąjungoje gydymas, ligoninės ir sveikatos namai tarnauja liaudžiai nemokamai.

"Mes už taiką; bus bloga tam, kas karą pradės," Chruščiov

Sosnoviec, Lenkija. — Čionai lenkų angliakasių suvažiavime kalbėjo Tarybų Sąjungos premjeras Chruščiovas. Jis sakė, kad Vakaruose valdininkai, generolai ir komercinė spauda dažnai rašo, būk Tarybų Sąjunga siekia karu kapitalistinio pasaulio sunaikinimo.

Chruščiovas pareiškė: "Tai didžiausia netiesa! Tarybų Sąjunga niekados, niekados nepradės karo... Ji siekia visų šalių taikaus sugyvenimo". Chruščiovas priminė, kad kartą jis pareiškė, jog "komunizmas bus kapitalistinės santvarkos graboriumi". Tada Vakaruose šaukė, būk Tarybų Sąjunga ruošiasi karu palaidoti kapitalizmą. Jis paaiškino: "Tas mano pareiškimas nereiškia, kad komunistai tuojau privalo imtis lopetų ir kasti kapitalizmui kapus. Istorija atliks savo rolę kapitalizmo palaidojime".

Chruščiovas sakė, kad Vakaruose nuolatos tvirtina, būk Tarybų Sąjungoje yra "vergija". Jis sakė, lai kapitalistai kalba ką nori, nors ir tai, kad "socialistinėse šalyse žmogus žmogų valgo". Bet 1964 metais Tarybų Sąjungoje angliakasiai jau dirbs tik po keturias valandas per dieną, o tokios 'vergijos' panorės ir kitų šalių darbininkai".

Kas dėl karo pavojaus, tai Chruščiovas sakė, kad "kapitalistų širdis nepasikeitė, bet jie jau pasidarė gudresni" ir vargiai jie tikisi karą laimėti prieš Tarybų Sąjungą ir socialistines šalis.

Jis pareiškė: "Aš sakiau amerikiečiams, kad jie dar neturi raketų, galinčių pasiekti kitus sausynus. Sakiau, kad jie turi raketas, kurios gali į erdvę iššauti 'apelsinus', o mes turime tokias raketas, kurios gali iššauti tonus".

Indija reikalauja priimti Kiniją

New Yorkas. — Indija įteikė Jungtinėms Tautoms reikalavimą, kad būsimoje Asamblėjoje būtų priimta į Jungtines Tautas Kinijos Liaudies Respublika. Jungtinių Valstijų atstovas tuojau pareiškė, kad jis vėl reikalaus atidėti Kinijos priėmimą.

Jau devinti metai, kai Indija ir socialistinės šalys reikalauja priimti Kiniją, kuri turi 650,000,000 gyventojų. Bet Jungtinės Valstijos su pagalba mažyčių valstybėlių uždaro jai duris.

Milijonas susirinks Kubos sostinėje

Havana. — Sekmadienį, liepos 26 d., į Kubos sostinę Havaną susirinks virš milijonas valstiečių. Jie remia Castro vyriausybės žemės programą, kuri atima žemės perviršius nuo dvarponių, Amerikos kapitalistų ir ją perveda valstiečiams.

Kuba yra salų valstybė, apie 100 mylių į pietus nuo Floridos. Ji užima 44,206 ketv. mylių plotą ir turi apie 8,000,000 gyventojų.

NATO KARO LAIVYNAS MANEVRUOJA

Norfolk, Va. — Atlanto vandenyne manevruoja didelis NATO karinis laivynas. Dalyvauja apie 60 įvairiausių karo laivų ir 250 lėktuvų. Manevrus stebi NATO laivyno ir orlaivyno specialistai.

Jungtinių Tautų rolė ir Berlyno reikalai

Geneva. — "Vakarinio Berlyno reikalas gali pakenkti Jungtinių Valstijų politikai Jungtinėse Tautose", rašo J. Restonas. Jungtinės Valstijos, turėdamos daugybę mažų valstybėlių iš Centrinės ir Pietinės Amerikos, sudarydamos Jungtinėse Tautose didelę daugumą balsų, nuolatos tvirtino, kad jos pasitiki Jungtinėmis Tautomis.

Bet Tarybų Sąjunga siūlė, kad Vakarai ištrauktų savo karo jėgas iš Vakarinio Berlyno, o jo tvarkymą pavestų Jungtinėms Tautoms. Jungtinės Valstijos atmetė tą pasiūlymą ir tas gali pakenkti jų politikai.

NUŠOVĖ ŽMONĄ IR JOS DRAUGĄ

Schenectady, N. Y. — Frank Elia, 43-jų metų amžiaus, elektros darbininkas, karčiamoje nušovė savo žmoną Genovaitę, 33 metų amžiaus, 7 vaikų motiną. Jis ten pat nušovė ir jos sandraugą R. Pike, 24 metų, ir peršovė P. Gognonui koją. Kiti jos sandraugai atėmė iš Elia šautuvą. Policijos stotyje jis teisinosi, sakė: "Aš buvau vedęs 'bomą'".

Ankara. — Turkija atsisakė dalyvauti konferencijoje dėl laisvų Balkanų nuo atominių ginklų.

Rangoonas, Burma. — Koks tai niekšas peiliu sužeidė Kinijos ambasados narį

Chruščiovas apie Stalino taktiką

Sosnoviec, Lenkija. — Chruščiovas kalbėdamas lenkų mainierių suvažiavime, tarpe kitko, prisiminė ir 1939 m. pasirašytą tarpe Tarybų Sąjungos ir hitlerinės Vokietijos nepuolimo sutartį. Jis sakė:

"Tada Tarybų Sąjungos premjeras Stalinas buvo teisingas pasirašydamas nepuolimo sutartį su Hitleriu, nes Vakarai norėjo karo tarpe Tarybų Sąjungos ir Vokietijos.

"Tada Stalinas man sakė: 'Mes turėsime kariauti prieš Hitlerį, bet dabar mes dar turime išlaimėti laiko pasiruošimui'".

Pakilo Vengrijos industrinė gamyba

Budapeštas. — Vengrijos Liaudies Respublika turėjo gražaus pasisekimo pirmajame 1959 pusmetyje. Elektros jėgos, naftos, fosforitų ir cemento buvo pagaminta daugiau, kaip planas nusakė.

Avalynės pagamino 8,406,000 porų, drabužių 107,000,000 ketvirtainiškų mastų, radijo imtuvų — 147,000 ir televizorių — 34,000.

Anglies biskį mažiau gavo, kaip planas reikalavo.

Vengrija jau nugalėjo tas painiavas, kurias padarė 1956 metais priešų sukilimas.

Vėliausios žinios

Beirutas, Libanas. — Armijos daliniai buvo sukilę Kirkuko mieste, Irake. Sakoma, kad sukilimui vadovavo komunistai. Irako premjeras Kassemas tvirtina, kad sukilimas nuslopintas. Šimtai yra užmuštų.

New Yorkas. — Didelis lėktuvas "B-707" atskrido iš Los Angeles į New Yorką su 112 keleivių ir sėkmingai nusileido. Kelyje jam buvo sugedę ratų stabdžiai.

Philadelphia, Pa. — Dviejų dienų varžybos tarpe Amerikos ir Tarybų Sąjungos sportininkų baigėsi lietui lyjant. Tarybiniai sportininkai gavo 175 punktus, o amerikiniai — 167. Tarybinės moterys pralenkė amerikines, o amerikiniai vyrai tarybinius.

New Yorkas. — Sekmadienį Orchard Beach pamaryje žaibas užmušė keturis žmones ir kitus keturis sužeidė.

New Yorkas. — Sekmadienį požeminis IRT traukinys, kada jis važiavo po East upe tuneliu su 400 keliauninkų, pradėjo degti. Traukinys neteko jėgos ir sustojo. Troškinantys dūmai ir didelis karštis sukėlė keliauninkų tarpe paniką. Po pusvalandžio traukinys atgavo jėgą ir pasiekė stotį Manhattan dalyje. Apie 70 žmonių buvo apalpusių ir paimti į ligoninę.

Belgradas. — Jugoslavija gavo iš Jungtinių Valstijų $15,000,000 pagalbos.

Imperia, Italija. — Nuo širdies smūgio mirė pasauliniai pagarsėjęs juokdarys (klajūnas) A. Wettach (Grock). Jis per 50 metų juokus krėtė cirkuose. Mirė sulaukęs 79 metų amžiaus.

94 kaliniai sukilo anglies kasykloje

Petros, Tenn. — Cumberlando kalnų požemyje buvo sukilę 94 kaliniai. Jie ten kasė anglį trijų sargų priežiūroje. Kaliniai, turėdami anglies sprogdinimui 200 dinamito lazdų, nuginklavo sargus.

Jie reikalavo daugiau mokėti už anglies kasimą, geresnio maisto, geresnės tvarkos kalėjime ir net kalėjimo kunigo.

Po 34 valandų kalėjimo viršininkai pažadėjo nebausti juos už sukilimą, neplakti diržais ir pagerinti maistą. Tada kaliniai išėjo į viršų ir pasidavė. Kalėjimo viršininkai tuojau sučiupo 8 jų vadus ir išsiuntė į valstijos kalėjimą Nashvillėje.

IRAKO RESPUBLIKA MINĖJO SUKAKTĮ

Bagdadas. —Sukako metai nuo to, kai Irako liaudis nuvertė diktatorišką karaliaus valdžią. Sukakties proga sostinėje buvo suruošta masinis paradas, kuriame dalyvavo apie 500,000 žmonių. Maršavo 52 grupės: armijos, jūrininkų, lakūnų, darbininkų, valstiečių, studentų, moterų ir vaikų. Kalbėjo premjeras Kasemas.

MADAGASKARAS NORI TAUTINĖS LAISVĖS

Paryžius. — Madagaskaro (Madagascar) saloje įvyko Nepriklausomybės Kongreso suvažiavimas. Jis praėjo komunistinėje dvasioje. Dalyvavo 220 delegatų ir jie pasisakė už Madagaskaro salos tautinę laisvę.

JAV ir T. Sąjunga dalinasi išradimais

Washingtonas. — Tarybų Sąjunga prisiuntė Jungtinėms Valstijoms virš 2,000 užpatentuotų išradimų. Jungtinės Valstijos tiek pat užpatentuotų išradimų planų įteikė Tarybų Sąjungai. Amerikoje gaunamas ir tarybinis žurnalas "Buletin Izobreteniji" (Išradimų biuletenis).

Jungtinės Valstijos tarpe 1896 ir 1917 metų gavo iš Rusijos 29,745 užpatentuotų išradimų planu. o tarpe 1924 ir 1927 — 3,500. Po to buvo nutrūkęs išradimų apsikeitimas, o dabar atsinaujino.

TURČIUS DALINO DIDELES DOVANAS

Londonas. — Amerikietis G. Westinghouse, vienas iš Westinghouse Electric Co. savininkų, sulaukęs 76 metų amžiaus, daliną labai dideles dovanas moterims. Jis davė Anglijoje Grace M. Smith pinigais $208,000. Dabar minėta kompanija reikalauja pinigų atgal, nes G. Westinghouse pateko į silpnaprotį namą. Sakoma, kad jis davęs $151,000 Mrs. Maria Zipps, Forth Worth, Texas, ir $182,000 taksio vairuotojo žmonai P. Pierce iš Denver, Colo.

Guatemala. — Įvyko šio miesto majoro rinkimai. Kairiųjų partiių kandidatas Luis F. Galich gavo virš 30,000 balsų, tai yra, beveik 8,000 balsų daugiau, kaip valdančios partijos kandidatas. Yra jaučiama, kad visoje šalyje kairiųjų įtaka paaugo.

LAISVE

LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

PUBLISHED BY THE LAISVE, INC.

Publishcd Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays.
110-12 ATLANTIC AVENUE, RICHMOND HILL 19, N. Y.
Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.
Established April 5, 1911 ——— ROY MIZARA, Editor

SUBSCRIPTION RATES

United States, per year	$9.00	Canada and Brazil, per year	$10.00
United States, per 6 months	$5.00	Canada and Brazil, 6 months	$5.50
Queens Co.	$10.00 per year	Foreign countries, per year	$12.00
Queens Co.	$5.50 per six months	Foreign countries, 6 months	$6.50

Plieno darbininkų streikas

PAGALIAU 500,000 plieno pramonės darbininkų, organizuotų į United Steelworkers of America uniją, sustreikavo ir visi didžiuliai plieną gaminą fabrikai liovėsi veikę.

Streiką darbininkai pradėjo po to, kai samdytojai ir unijos viršininkai nesusitarė dėl naujo kontrakto. Pasitarimai tęsėsi apie pusantro mėnesio; kai samdytojai atsisakė išpildyti darbininkų reikalavimus, tada darbininkai pasakė: nėra kontrakto, —nedirbame. Ir streikas prasidėjo.

Prezidentas tuojau įsakė federalinei įstaigai—Federal Mediation and Conciliation Service,—kad ji pradėtų pasitarimus su samdytojais ir unijos viršininkais dėl susitaikymo, dėl streiko baigimo. Minėtos įstaigos viršininkas Joseph F. Finnegan atvyko į Niujorką ir čia bando tartis su 12-kos didžiųjų plieno kompanijų magnatais ir su unijos viršininkais.

Bet niekas nesitiki, kad streikas bus greitai užbaigtas; visi mano, jog šis plieno darbininkų streikas gali nusitęsti keletą mėnesių.

Turime atsiminti, kad šis streikas paliečia ne tik pačius streikierius—jis paliečia tūkstančius ir kitų pramonių darbininkų, kurių darbas liečia plieno gamybą; pavyždžiui: angliakasyklas, geležinkelius, etc., etc.

Streiko pradžia buvo rami. Neatrodo, kad samdytojai bandys jį palaužti su streiklaužių-skebų pagalba. Turime suprasti, kad plieno darbininkai gerai organizuoti. 1959 metai—ne 1919 metai, kuriais buvo iškilęs didžiulis plieno darbininkų streikas, vadovautas Wm. Z Fosterio. Tuomet vyko aštrios kovos tarp streikuojančių darbininkų ir kompanijų pasamdytų streiklaužių.

Streikuojančius plieno darbininkus, jei tik bus reikalo, nuoširdžiai rems visos kitos AFL-CIO unijos; tymsterių unija, kurią AFL-CIO vadovai išbraukė iš tos federacijos, taipgi pasižadėjo visais būdais teikti pagalbą plieninkams.

Reikia daryti visa, kad plieno pramonės darbininkai laimėtų savo kovą!

Šmeižtai nesiliaus

VISIŠKAI SUPRANTAMAS toks dalykas: jei Kubos revoliucinė vyriausybė, vadovaujama Castro, nusuktų veidą nuo liaudies, tai JAV komercinė spauda, radijas ir televizija ją garbintų. Bet jei toji vyriausybė vykdys žemės reformą, kaip pasižadėjo. jei ji tarnaus savo šalies liaudžiai, o ne jos priešams, tai komercinė JAV spauda, reakcininkai Kongrese ir kitur ją visaip puls, purvins, kompromituos ir siundys Amerikos valdžią, kad pradėtų "ką nors prieš ją daryti."

Kubos vyriausybė, kaip žinia, pasižadėjo pravesti žemės reformą, kuria einant mažažemiai ir bežemiai gautų po sklypą žemės, paimtos iš stambiųjų dvarponių. Pastaruųjų tarpe yra nemaža JAV turčių. Visa tai sukėlė didžiulę rūstybę JAV kapitalistiniuose rateliuose.

Kaip gi geriausia, kaip lengviausia prieš F. Castro vadovaujamą vyriausybę kovoti? Apšaukiant ją komunistine! Na, ir tos rūšies kampanija jau pradėta!

Nedauk kas tikėtų JAV stambiajai spaudai, jei ji pati pradėtų krikštyti Castro valdžią komunistine. Ji to nedaro. Ji šaukiasi talkon pačius kubiečius, biaurius liaudies priešus.

Turime galvoje majorą Pedro Luis Diaz Lanzą. Šis asmuo neseniai pabėgo iš savo posto, iš Kubos aviacijos viršininko vietos. Atbėgo jis slapta į Jungt. Valstijas ir per kurį laiką čia buvo slepiamas.

Ir jis pareiškė, kad paliko tą postą dėl to, kad Kubos revoliucinė valdžia yra komunistinė, kad ir pats F. Castro esąs komunistas ir "tarptautinio komunistinio sąmokslo narys".

Kai Kubos valdžia sužinojo, kad Diaz Lanza yra JungtinėseValstijose, pareikalavo, kad jį grąžintų atgal į Kubą, kadangi jis, būdamas Kubos Aviacijos viršininku, atliko daug visokių nusižengimų. Pabėgėlis, sakė Havanos valdžia, turi atsakyti už tuos savo nusižengimus.

Ką gi darė mūsų valdžia? Jinai nusižengėlį tūlą laiką slėpė ir slapta net pristatė Senato "Internal Security" sub-komitetui apklausinėti. Čia Lanza pripasakojo fantastiškiausių dalykų; tarp kitko jis plepėjo, jog dabartinė Kubos valdžia yra komunistų valdžia, jos premjeras F. Castro taipgi komunistas.

Net ir prezidentas Eisenhoweris viešai pareiškė, kad jis mano, jog šis pabėgėlis meluoja.

Dovana budelio valdžiai

IŠ WASHINGTONO pranešama, kad šiomis dienomis mūsų šalies vyriausybė duos Ispanijos Frankui $400,000,000, kad jis galėtų pataisyti Ispanijos ekonomiją!

Budelis Franko tebelaiko Ispanijos kalėjimuose tūkstančius anti-fašistų; Ispanijoje viešpatauja baisi priespauda, baisus teroras, atsuktas prieš kiekvieną, kuris nepritaria fašizmui

KAS KĄ RAŠO IR SAKO

NE TAIP IŠ TIKRŲJŲ BUVO

Vilnyje skaitome:

New Yorkas, liepos 9.—Forest Hills teniso klubo viršininkai pranešė Jungtinių Tautų pasekretoriui negrui Ralph Bunche, jog jis ir jo sūnus pašalinami iš klubo už tai, kad jie negrai. Klubo prezidentas Burgland sako, kad klubo statutai neleidžia priklausyti klube negrams ir žydams.

Iš tikrųjų buvo visai kitaip, n e g u šioje žinioje skamba: Minėtas teniso klubas *atsisakė priimti* nariais Ralph Bunche ir jo sūnų dėl to, kad jie negrai. Minėtas klubas nepriima savo nariais nei negrų, nei žydų. Vadinasi, nei tėvas, nei jo sūnus, abudu negrų tautos sūnūs, niekad pirmiau minėtam klubui nepriklausė.

DOKUMENTALINIAI STRAIPSNIAI

Kanadiškis Liaudies Balsas rašo:

Lietuvos spaudoje vėlesniu laiku telpa daug dokumentalinių aprašymų apie žudynes laike vokiečių okupacijos, kurios metu buvo iššudyta Lietuvoje 700,000 žmonių. Gaila, kad neįmanoma tuos visus aprašymus perduoti Liaudies Balso skaitytojams.

Tą patį galme pasakyti ir mes: nesuspėjame tų visų svarbių estraipsnių sunaudoti Laisvėje. Bet mes bandysime juos sunaudoti - išspausdinti, nes tai medžiaga, kuri niekad nepasens, kuri visuomet bus svarbi kiekivenam doram žmogui.

BEDIEVIAI JŪS, BEDIEVIAI!..

Kaž kur palei Čikagą tūlas J. Adomavičius nusipirko namelį ir savo kieme pasistatė kryžių. Na, pasistatė tai pasistatė, kas čia tokio. Adomavičius, matyt, yra didelis katalikas-fanatikas, todėl jis nori kryžių matyti eidamas gulti ir keldamasis.

Bet nei iš šio, nei iš to Tysliavos Vienybė i m a ir išspausdina tą k r y ž i a u s "pikčių" savo pirmajame puslapyje. Nenusileisdama Vienybei, SLA organas Tėvynė tą patį "pikčių" išspausdina savo antrajame puslapyje.

Tiek Vienybės, tiek Tėvynės redaktoriai yra bedieviai ir bepoteriai, bet jie atsiklaupia prieš Jono Adomavičiaus kryžių, jį šlovina, tik, žinoma, š l o v i n a veidmainingai.

Kam juokinti pasaulį?

KAIP BUVO PRADĖTAS M. GLEZO TEISMAS ATĖNUOSE

Lietuvos žinių agentūra Elta (liepos 9 d.) praneša iš Atėnų:

Šiandien Atėnų karo tribunolas pradėjo teisti Manolį Glezą ir kitus Graikijos demokratus, neteisingai apkaltintus šnipinėjimu. Teismo pirmininkas — pulkininkas I. Polichronopulas, karališkasis prokuroras — pulkin i n k a s Škordas. Teismą sudaro armijos karininkai.

Manolio Glezo ir kitų Graikijos patriotų likimas didžiai jaudina pasaulio visuomenę. Į karo teismą atvyko į Atėnus žinomas Italijos teisininkas ir parlamento deputatas M. Berlingueras, Prancūzijos advokatai D. Lambertas ir E. Aronaniu, atstovaują Tarptautiniam Glezo gynimo komitetui ir Tarptautinei kovos už žmogaus teises federacijai, žymus Anglijos teisininkas G. Muras ir kiti teisininkai. Laukiama atvykstant kitų šalių visuomenės atstovų. Teismo salėje daug žurnalistų, atstovaujančių didžiausioms užsienio agentūroms ir laikraščiams.

Proceso pradžią Graikijos visuomenė sutiko pasipiktinusi Graikijos reakcijos savivale Glezo ir kitų demokratų atžvilgiu, susirūpinusi dėl jų gyvybės. Glezą ir kitus patriotus ėmėsi ginti žymūs Graikijos teisininkai — buvęs **teisingumo** ministras D. Papaspiru, buržuazinės progresistų partijos veikėjas B. Vasilatas, I. Iliu, K. Stefanakis ir kiti. Apie savo ketinimą stoti teisme gynybos liudininku pareiškė 49 žymiausi politiniai ir visuomeniniai veikėjai, kultūros ir mokslo, profsąjungų veikėjai, atstovaują visiems graikų tautos sluoksniams, jų tarpe 8 buvę ministrai, 16 deputatų beveik iš visų opozicijos partijų, žurnalistai ir rašytojai.

"Išdidi Graikijos liaudis pakilo ginti Glezo, prieš grubų vyriausybės iššūkį," — taip komentuoja gynybos liudininkų sudėtį laikraštis "Avgi."

Šiandien nuo ryto prie teismo rūmų, nepaisant stiprių policijos būrių, susirinko daug atėniečių. Norėdama sukliudyti plačiajai visuomenei dalyvauti nagrinėjant Glezo ir kitų demokratų "bylą," valdžia perkėlė teismo darbą į nedidelę salę. Iš jos "saugumo" dingstimi buvo pašalinti daugelis graikų, kuriems su dideliu vargu pavyko prasiskverbti pro policijos užtvaras. Esą salėje Graikijos ir pasaulio visuomenės atstovai šiltai sutinka Manolį Glezą ir kitus demokratus, kuriuos sargyba įveda į salę.

Apklausus kaltinamuosius ir perskaičius kaltinamąjį aktą, gynybos advokatai pareiškė protestą prieš mėginimus sukliudyti visuomenei dalyvauti teisme. Pabrėžęs didžiulį graikų tautos susidomėjimą procesu, advokatas Stefanakis savo kolegų vardu pareikalavo perkelti teismą į erdvesnę patalpą.

Po to kalbėję kiti gynybos advokatai pareiškė protestą prieš tai, kad Manolį Glezą ir kitus Graikijos patriotus teisia karo teismas už jų politinę veiklą, išgalvotu "šnipinėjimo" pretekstu. Advokatas Stefanikis pabrėžė, kad įstatymas 375, kuriuo remiantis inscenizuotas karo teismas, pažeidžia Graikijos konstituciją ir "pakerta teisėtumo pagrindus." Jis pareikalavo nutraukti bylos nagrinėjimą karo tribunole. Advokatai Galeas, Mangakis ir kiti taip pat pareikalavo nutraukti karo teismą, pagrįstą antikonstitutiniu įstatymu ir neįrodymu Glezo bei kitų demokratų apkaltinimu "šnipinėjus."

Buvusiems salėje krito į akis, kad karo teismo pirmininkas, nepajėgdamas ką nors priešpastatyti a r g u m entuotoms gynybos advokatų kalboms, mėgino padaryti jiems spaudimą, todėl gynybos advokatai buvo priversti pareikšti protestą. Pasibaigus gynybos advokatų kalboms, rytinis teismo posėdis buvo uždarytas. V a k a r e teismo procesas vyks toliau.

PIKNIKAI IR GEGUŽINĖS

Per ilgą laiką mūsų spauda vasariškas pramogas, kuriose "daromas biznis" ir šokiams groja orkestras, vadindavo piknikais. Piknikų mes ruošdavome daug ir į juos žmonės kadaise eidavo gana skaitlingai.

Dabar piknikai sumažėjo, na, tai pradėtos rengti "gegužinės."

Bet mums rodosi, kad daugeliu atvejų kai kurie mūsų kalbos "tyrinėtojai" tuos pačius piknikus vadina gegužinėmis. Kam tai daroma, m u m s neaišku. Piknikas — gražus ir populiarus pavadinimas, tai lai jis sau ir būva m ū s ų kalboje.

LODZĖJE SKAMBA LIETUVIŲ KALBA

Dipukiška spauda rašo: "Express Iliustrowany" (Lodzėje) š. m. gegužės 28 d. atpasakojo savo bendradarbio pasikalbėjimą su repatrijavusia iš Lietuvos į Lenkiją Vilniaus operos soliste Jadvyga Petruškevičiūte. Ji Lietuvoje įgavusi nusipelniusios artistės titulą ir medalį. Vilniaus konservatoriją baigusi 1948 metais ir be pertraukos iki išsikraustymo į Lenkiją dirbusi Vilniaus operoje. Dabar ji dirba Lodzės operoje, kur ji pasakė, kad tuo tarpu dainuojanti savo partijas lietuviškai, nes lenkiškai dar nespėjusi pasiruošti.

Pasirodo, jog demokratinėje Lenkijoje lietuviškas žodis pagarbiai priimamas net ir operoje — statomas greta su lenkiškuoju. Na, o kai Lenkiją valdė buržuaziniai nacionalistai, Vilnijoje lietuvišką žodį jie žiauriai slopino. Tarybų Lietuvoje yra gerbiama lenkiška kalba, Lenkijoje — lietuviška. Taip ir turi būti socialistiniuose kraštuose.

Buržuaziniams nacionalistams to nesuprasti!

Darbininkų Sveikata

J. J. Kaškiaučius, M. D.

IŠ KOKIŲ MEDŽIAGŲ ESI PADARYTAS?

Tai visiškai rimtas, mokslišKas klausimas. Visas mūsų kūnas, visi audiniai — esminiai, būtinieji audiniai — padaryti iš *baltymų*, iš *proteinų*. Protos graikiškai — pats pirmutinis. Tuo graikišku žodžiu tapo pavadinti patys e s m i n i a i maisto dėsniai — *proteinai, baltymai*. Iš baltymų sudaryta mūsų oda, raumenys, vidurių organai, liaukos, nagos, plaukai, nervai, kraujas, net ir kaulai. Baltymai turi *azoto (nitrogeno)*, — tai yra a z o t i n i s maistas.

Kai turime pakankamai baltymų savo organizme, tai juntame gerai nusiteikę. Baltymų gausa padaro kūno audinius sveikus ir gajus. Palaiko gerą *raumenų toną*, jų tąsumą. Mūsų laikysena, pastova esti stačia, tiesi. Kai stovi, stovėk stačias, gražiai išsitiesęs, o ne susirietęs, kaip kablys ar klaustukas. Bloga pastova išduoda tavo netikusią mitybą. Greit priilsti, privargsti, — greit tau išsisemia kraujo cukrus, kai tau stoka baltymų.

Žemas pasidaro kraujo slėgimas, žemas kraujospūdis, stoka tau esti *raugalų-enzimų* energijai gaminti iš maisto medžiagų. Pasidarai nekantrus, piktas, surūgęs, susiraukęs. Išsivysto ir mažakraujystė — dėl baltymų stokos dietoje per ilgoką laiką. Permažai tegamina kaulų smegenys raudonųjų kraujo ląstelių-*eritrocitų*.

Maistui virškinti viduriuose padeda tam tikrų plėvių sunkos — raugalai, fermentai, kurie susidaro irgi iš baltyminių medžiagų. Vitaminai taipo pat padeda sudaryti raugalus *(enzimus)*. Kai tau dietoje trūksta baltymų, tai išsivysto stoka ir raugalų bei enzimų. Iš to susidaro nuovargis.

Jei tavo dietoj esti gausa proteinų - baltymų, tai tu turi gerą atsparą prieš ligas. Tavo kraujas pakankamai pasigamina *antikūnių (antibodies)* ir baltųjų kraujų skritulėlių *-leukocitų*. Kepenys pakankamai gamina *gamaglobulino*, tai tokio antikūnio, kuris naikina bakterijas, jų nuodus, toksinus, virusus. Šitie kovingieji gamaglobulinai tai kaip ir kokia milicija, apsaugo kūną nuo priešų, nuo ligų, kaip kad užkrečiamos ligos, slanktai, influenzos, vaikų paralyžius poliomyelitas.

Žmogaus kraujo atsparumas prieš ligas — *imunitetas*. Imunitetą gamina ir dirbtinai, kai tau įleidžiama kito žmogaus, jau persirgusio tam tikra liga, kraujo plazmos, turinčios globulino. To tau nereikia daryti, jei tavo mityba buvo pakankamai gera, t. y. kai pats tavo kūnas gamina antikūnius, globuliną ir imunitetą.

Sveikas, gajus kraujas turi gerą proporciją baltųjų kraujo celių-leukocitų— *fagocitų* (bakterijų rijikų). Tie fagocitai pasisklaisto po kraują, po *limfą* ir tykoja kur įsiskverbusių bakterijų, ryja naikina jas. Tie kovingieji fagocitai irgi susidaro iš maisto baltymų. Vis baltymai ir baltymai, proteinai viską nussveria į gerąją pusę.

"Algio Lumbio nuotykiai"

Gavęs šių metų knygą "Algio Lumbio nuotykiai" nustebau p a m a t ę s taip g r a ž i a i apdarytą. Jau senokas laikas, k u o m e t gavome Literatūros Draugijos išleistą k n y g ą su tvirtais viršeliais. Viršeliai būdavo popieriniai. Bet iš pradžių pamačiau, kad ji spausdinta Lietuvoje, smulkaus druko, susidedanti iš 300 puslapių.

Knygą sudaro šešiolika skyrių. Autorius Rojus Mizara sukūrė apysaką, apimančią tris šalis: Argentiną, A m e r i k ą ir Lietuvą. Kaip pirmiau parašytos draugo Mizaros knygos įdomios, taip įdomi ir ši. Pradėjus skaityti, norisi nepaleisti, o sužinoti, kaip Algiui tenka pergyventi skaudžius gyvenimo nuotykius. Gyvenimas — Algiui gera mokykla.

Ši knyga, galima sakyti, gyvenimo tikrovės įvykiai. Tai nėra paimta iš senovės gyvenimo įvykių, bet iš mūsų pergyventų skaudžių valandų šiame šimtmetyje. Šioje raganų gaudymo gadynėje ne tik Algiui Lumbiui teko sutikti sunkenybes, bet ir daugeliui progresyvių žmonių. Šie įvykiai nėra užmiršti ir visiškai pranykę, — jie vis dar kartojasi.

Rojaus Mizaros apysakose randi ir jaunystę, meilę. Bet Algiui meilė nepavyksta. Jo mylimoji pasilieka gyventi Argentinoje, o jis atvyksta į Ameriką pasiimti tetos turto. Algis neranda ir negauna jam palikto tetos turto, o ir negali nei su savo mylimąja susituokti. Čia skaitydamas surandi, kad advokatai moka dalykus supinti ir kitų turtu pasinaudoti.

Taip, Algis nėra įsijungęs į tikrų kovotojų gretas, bet jis sutinka su progreso keliu einančiais žmonėmis. Jam gyvenant Argentinoje ir būnant streiko lauke teko pabūti ir Perono kalėjime, kuris jam, rodosi, buvo mokyklos pradžia. Apleidus Argentiną ir vykstant laivu į Ameriką, jo sankeleivė buvo nuosekli kovotoja, nors ji Algiui laive prie to neprisipažino, ir jis jos gyvenimo smulkmenų nežinojo. Algio giminaičiai, pas kuriuos jis Chicagoje apsistojo, buvo progresyvūs žmonės.

Na, ir nors Algis mažai nusimanė apie Amerikos darbininkų judėjimą, jų vadovus, bet jau jį sekioja valdančiosios klasės sekliai, nori įtraukti į juodrankių eiles, būti išdaviku. Bet Algis laikosi tvirtai, supranta pas jį atsilankiusių nelauktų svečių tikslą. Jie nieko nelaimi.

Ši knyga, galima sakyti, —gyvenimo mokykla, ir tai iš atmenamų laikų. Reikia priminti, kad ne visos išleistos knygos taip sklandžiai skaitomos, kaip ši apysaka, "Algio Lumbio nuotykiai."

Gi mano patarimas Literatūros Draugijos nariams: nepadėkite šios knygos pelėjimui, bet skai t y k i t e. Skaitydami, surasite pamokinančių dalykų, — dalykų, kurie sukasi apie mūsų pergyventus įvykius ir apie svajojamus "giminių pasilikimus." Suktų žmonių, profesionalų ir paprastų, surasime visur, ir pinigas yra viliojantis ir slidus dalykas.

Patariu šią apysaką perskaičius nepadėti į šalį, bet perduoti tiems, kurie dar nėra Literatūros Draugijos nariais. Gal juos, knygą perskaičius ir susipažinus su mūsų išleistomis knygomis, būtų galima gauti nariais.

Pilietis

Harrimano kalba ir taikus sugyvenimas

New Yorkas. — Harrimanas, vienas iš Demokratų partijos vadų ir ilgai buvęs užsienyje, sakė kalbą per televizijos tinklus. Jis apie šešias savaites buvo ir Tarybų Sąjungoje.

Harrimanas sakė, kad Jungtinių Valstijų žmonės negali "laukti greito sušvelnėjimo tarptautinių santykių". Jis sakė, kad tie santykiai pagerės, bet tik tada, jeigu tam bus veikiama.

Sušvelnijimui santykių jis siūlo skaitytis su Rytų Vokietija, kaipo valstybe, be diplomatinio jos pripažinimo.

Washingtonas. — Prezidentas Eisenhoweris sakė, kad Jungtinės Valstijos atidžiai seka įvykius Kuboje ir jos darys žingsnius išvien su kitomis Amerikos respublikomis.

Detroitas. — Didžiosios kompanijos sako, kad dabar jos pagamina daugiau naujų auto, negu pagamindavo 1958 metais tuo laiku.

ĮVAIRUMAI

Krokodilo odos kaina

"Leidės ir džentelmenai, dėl jūsų rankinukų ir batelių aš netekau rankų,"— su tokiu užrašu ant krūtinės Nairobi miesto (Kenija) gatvėse pasirodė lieknas jaunuolis afrikietis. Vietoj rankų kyšojo baisiai suluošintos liekanos.

Šis jaunuolis neteko rankų medžiodamas krokodilus.

Šiuos plėšrius gyvūnus medžioti labai pavojinga ir sunku. Prisėlinti prie jų krante beveik neįmanoma, o vandenyje nušauti sunku, nes paviršiuje tematomos jų šnervės, akys ir šiek tiek nugaros. Jų nugarą dengia sukaulėję odos šarvai — patikima apsauga nuo kulkų.

Tanganjikoje, Rukvos ir Tanganjikos ežeruose, krokodilai medžiojami primityviausiu būdu. Jie mėgsta pamiegoti ir pasišildyti saulėje smėlingose seklumose ir pamėgtas vietas reguliariai lanko. Tokiose gulyklose suruošiamos gaudynės. Auštant vandenyje pastatomi labai stiprūs tinklai, kurių galai pritvirtinami krante. Paskui medžiotojai pasišalina, kad neišgąsdintų gyvūnų.

Vidurdienį, kai ima nepakenčiamai deginti pietų Afrikos saulė, iš vandens vis dažniau pasirodo krokodilų snukiai. Gyvūnai atsargiai išsliaužia į krantą, įdėmiai apžvalgo aplinką, ir įsitikinę, kad aplink nieko nėra, sunkiai nudrimba į pakrantės smėlį. Pasišildę saulėje, jie užmiega budriu miegu ir miega iki saulės nusileidimo. Parinkę tinkamą momentą, medžiotojai tyliai prisiartina prie kranto. Vieni traukia tinklą, o kiti, apsiginklavę žeberklais ir sunkiomis ietimis, užpuola gyvūnus. Krokodilai savo galingomis uodegomis pasiutiškai perskrodžia orą, atveria didžiules žiaunas, pilnas aštrių dantų. Netrukus, paprastai, keletas didelių gyvūnų su praskeltais kiaušais nejudėdami guli smėlingoje seklumoje. Pabėgę krokodilai persekiojami vandenyje. Kai kurie iš jų patenka į tinklą. Ežere užverda tikra kova. Vanduo kunkuliuoja lyg verdančiame katile. Neretai vienas ar kitas medžiotojas netenka rankų ar kojų, o kai kada, nespėjęs nė surikti, dingsta kunkuliuojančiame sūkuryje.

Į tinklus įsipainioje krokodilai ištraukiami į krantą ir užmušami. Afrikiečiai nuo užmuštų gyvūnų nulupa odą, kurią paskui siunčia į Nairobi — vieną stambiausių krokodilų odos išdirbimo centrų.

Anglų įmonininkai, gavę Tanganjikos vyriausybės leidimą naikinti krokodilus šalies teritorijoje, negailestingai eksploatuoja afrikiečius — krokodilų medžiotojus.

Nuolatos būdami mirties grėsmėje, afrikiečiai už savo rizikingą darbą tegauna menkus grašius. Įmonininkai, parduodami krokodilų odą JAV ir kitose šalyse, gauna milžiniškus pelnus.

Kodėl tiek daug auto ant kelių per šventes?

Į šį klausimą bandė atsakyti visokie autoritetai, bet tikrai atsakyti negalėjo. Buvo vietomis daroma net važiuojančių apklausinėjimai.

Iš atsakymų pasirodė, kad dalis važiavo vakacijoms, kiti norėjo tik "daugiau žmonių matyti; kai kurie važiavo pas gimines, o didelė dalis davė tokius atsakymus, iš kurių galima suprasti, kad jiems nebuvo rimto reikalo važiuoti.

Liepos 4 dieną New Yorke tuneliais ir tiltais pravažiavo 1,942,000 automobilių, tai beveik tiek, kiek paprastai per savaitę laiko pravažiuoja.

14-ka planetų buvo arti viena kitos

New Yorkas. — Liepos 11-tos vakarą ir naktį įvyko 10 didelių planetų ir keturių mažų planetų, dangiškų kūnų, vienų su kitais artimiausia kelionė vienoje saulės pusėje.

Buvo suartėję: Uranus, Marsas, Vesta, Pluto, Merkuris, Venus, Žemė, Juno, Pallas, Neptunas, Ceras, Jupiteris ir Saturnas.

Visi tie dangiški kūnai buvo matomi nuo žemės, apie pusė jų paprasta akimi. Kada ateityj įvyks kitas toks planetų "susirinkimas", astronomai dar nežino. Visos planetos vis tiek sudarė 1,000 kartų mažesnį svorį, negu saulė, sako astronomas Dr. K. L. Franklinas.

Pirmasis kalėjimas

Dar gilioje senovėje, vergijos gadynėje, kada geriau ginkluotas ar galingesnis žmogus įveikė silpnesnį ir padarė savo vergu, buvo reikalinga surišti arba uždaryti, kad jis nepabėgtų.

Vėliau visuomenėje, dažniausiai turtingi, pradėjo bausti prasikaltėlius, taį už bandymą pabėgti, taį už kitą kokį prasikaltimą. Bausmė buvo fizinis plakimas arba ir nužudymas.

Viduramžiais greta plakimo atsirado "kultūriški kalėjimai," kur nusikaltėlį uždarydavo tūlam laikui, mušdavo, badu marindavo ir kitaip kankindavo.

1550 metais Anglijoje buvo įsteigtas pirmas kalėjimas, kuriame laikė nusikaltėlius tam tikrą laiką, žinoma, dar ir fiziniai bausdami. Aštuonioliktame šimtmetyje Europoje jau daug buvo kalėjimų. Vagims, kriminalistams būdavo lengvesnė bausmė, o politiniams sunkesnė.

Ir dabar kapitalistinėje santvarkoje kalėjimai nepataiso nusikaltėlių, nes dažnai vos bausmę atbuvę, iš kalėjimo tik išėję, tuojau kitą nusikaltimą daro. Daugelis kalinių žino, kad jiems kelias uždarytas į žmonių tarpą ir prie geresnių darbų.

Kitaip yra su kalėjimais darbininkiškose šalyse, ten stengiasi žmogų pataisyti.

APIE DEIMANTUS

Gražūs ir brangūs akmenėliai deimantai. Istorija rodo, kad jų gražumą žmonės pažino prieš 2,500 metų. Kas pirmasis pasidabino — nežinia.

Ilgai deimantais aprūpindavo Indija. Tik 1725 metais Brazilijoje jie buvo rasti. Dabar jų daugiausia suranda Afrikoje, bet ten pirmąjį deimantą rado tik 1867 metais.

Naujas didelis teleskopas

San Francisco mieste, Lick observatorijoje, jau įrengtas naujas 120 colių diametriškai teleskopas (žiūronas). Dar 1947 metais jis buvo pradėtas gaminti. Jo pagaminimui sunaudota 900 svarų stiklo.

Gražiai nudailinti milžiniški stiklai sudėti į 53-jų pėdų ilgio plieno vamzdį. Tą vamzdį laiko 150 tonų plieniniai "pirštai." Šviesa per šį teleskopą eina 186,-000 mylių greičiu per sekundę. Teleskopo įrengimas atsiėjo apie $2,5000,-000.

Kiek žmogus turi plaukų?

Čia mes nekalbėsime nei apie plaukų gražumą, nei jų dabinimą. Mokslas sako, kad sveikas žmogus turi nuo 300,000 iki 500,000 plaukų. Bet jų daugiausia turi rudi žmonės, o juos seka geltonplaukiai. Tamsiabrūviai plaukų turi apie vieną ketvirtadalį mažiau, kaip geltonplaukiai.

Visi vyrai vieną kartą išsišeria per trejus metus, o moterys per penkerius. Suprantama, nuolatos po biskelį.

Plaukai užauga apie pusę colio per mėnesį laiko.

Laivas, fabrikas ir elektros jėgainė

Hoboken, N. J., mieste Bethlehem Shipbuilding Co. įrengė Jungtinių Valstijų kariniam laivynui labai keistą laivą-fabriką "Y-F-P-10." Laivas buvo pastatytas dar 1945 metais, 5,-000 tonų įtalpos, bet dabar jis modernizuotas.

Jis tarnaus Greenlandijoje, ledynų srityje, kur yra įrengta atominių ginklų karo lėktuvams ir laivams Thule bazė. Laivas galės per vieną valandą pagaminti 36,750 kilovatų-valandų elektros jėgos ir 135,-000 svarų garo.

Laivą-fabriką ten nuvilko kiti kariniai laivai, bet jis apjuostas trijų colių tam tikra medžiaga, kuri saugos nuo ledų.

ŽAIBIŠKAS PAVEIKSLŲ TRAUKIMO APARATAS

New Yorke Tarybų Sąjungos parodoje yra paveikslų traukimui aparatas, kuris pats automatiškai veikia. Jis vadinasi "Leningrad." Tas aparatas gali žaiviškai traukti paveikslus. Jis pats, kaip gyvas, pasisuka link traukiamojo daikto.

Portland, Ore. — Sulaukęs 78 metų amžiaus mirė kompozitorius Ernest Bloch.

V. Rastenio memorandumas, sukėlęs kačių koncertą pas tautininkus ir socialistus

"Nešaukti vilko iš girios"

Tautininkų partija susilaikydavo nuo tiesioginių ir atvirų pasisakymų prieš revoliucinę ideologiją ne tik todėl, kad ją patenkindavo policinės priemonės, bet taip pat ir todėl, kad jautėsi esanti nepakankamai ginkluota prieš tokią atvirą kovą. Aš pats suprantu, kad atvirose diskusijose dėl Lietuvos darbininkų klasės socialinės padėties mano argumentų būtų ne per gausu, kad būtų galima apsiginti prieš sąmoningą darbininkų klasės interesų atstovą. Beje, visi tautininkų veikėjai netgi nežinojo darbininkų faktinio gyvenimo smulkmenų. Vengiant tokios neperspektyvinės kovos, buvo imtasi kitos taktikos. "Nešaukti vilko iš girios" atvira ir tiesigoine kova prieš revoliucines idėjas (tai greičiau populiarintų šias idėjas), o stengtis nukreipti darbininkų klasės dėmesį nuo šių idėjų, užimant ją kitomis idėjomis, artimomis tautininkų tikslams, su eilės pagalbinių organizacijų pagalba.

Daugiausia tautininkams darbininkų klasės socialinės padėties klausimu rūpėjo ne faktas, kad tautininkų tikslų realizavimas iš esmės buvo neįmanomas neišnaudojant darbo žmonių, o klausimas, kaip padaryti, kad šis išnaudojimas iš vienos pusės duotų pakankamai syvų vidutinės nacionalinės buržuazijos pasiturimumui stiprinti, o antra vertus, kartu neprieitų tokios ribos, kad darbininko kantrybė plyštų ir darbininkas stotų prieš esamą diktatūrą su jėga. Šis rūpinimasis ir vertė tautininkus pasirodyti tam tikru mastu darbininkų klasės globėjas, gynėjas nuo kraštutinio išnaudojimo.

Oficialiai tautininkai skelbė šūkį — derinti samdytojo ir samdomojo interesus. Faktinė nuslėpta šio šūkio prasmė buvo ta, kad kapitalistai būtų priversti protingai apriboti savo išnaudotojų apetitą iki ribos, kuri paliktų darbininkams tokias minimalias gyvenimo sąlygas, kuriomis jie taikstytųsi su savo padėtimi, ir kuriomis būtų galima įtikinti darbininką, kad, globojamas esamo režimo, jis gavo reikalingus pagerinimus ir kad kitais būdais jis nieko geresnio pasiekti negali.

Nors tautininkų vadovus tuo tarpu patenkindavo policinės organizacinės priemonės, kurios atitraukdavo darbininkų mases nuo klasinio sąmoningumo, vis dėlto kildavo klausimas, kad šių priemonių ne visuomet pakaks ir kad bus reikalinga kokiais nors akivaizdžiais veiksmais parodyti "interesų suderinimo" šūkio įgyvendinimą.

Maždaug iki 1933 metų nieko konkretaus šia prasme nebuvo nutarta. Tik 1933 ar 1934 metais kilo projektas suorganizuoti vadinamąją "Generalinę darbininkų atstovybę."

Kadangi profsąjungos dėl revoliucinių tendencijų buvo likviduotos dar pačioje Smetonos - Voldemaro režimo pradžioje ir nebuvo jokios orgaizacijos, kuri gintų darbininkų socialinius interesus, tai ši "Generalinė atstovybė" ir turėjo suvaidinti visų Lietuvos darbininkų jungtinės organizacijos vaidmenį. Darbininkų akyse ši "atstovybė" turėjo suvaidinti jų interesų gynėjo vaidmenį, o faktiškai ji turėjo ginti šiuos interesus aukščiau išdėstyta "interesų derinimo" šūkio prasme.

Šio projekto iniciatorius buvo Kauno darbo inspektorius Liutermoza.

Kaip buvo sudaroma "atstovybė"

Vieną kartą jis atėjo pas mane, kaip pas tautininkų partijos generalinį sekretorių, su fašistinės "darbo konstitucijos" teksto vertimu ir kita literatūra, o taip pat su paruoštu "Darbininkų generalinės atstovybės" projektu. Pagal projektą į šią atstovybę turėjo įeiti darbininkų delegatai, kuriuos rinko kiekviena įmonė bendruose darbininkų susirinkimuose. Atrodo, kad delegatų skaičius buvo numatytas po 2 nuo pilnų ar nepilnų 500 darbininkų, arba kitaip (atrodo, vidutiniškai buvo numatyta po 2 delegatus nuo įmonės). Būti renkamas galėjo kiekvienas darbininkas, bet kad gautų delegato teisę, jį turėjo patvirtinti Vidaus reikalų ministerija. Tuo būdu delegatais galėjo tapti tik tokie darbininkai, kurie buvo priimtini ministerijai, o tokie galėjo būti tik neįtariami revoliucinėmis tendencijomis, vienu žodžiu, politiškai patikimi. Liutermoza garantavo, kad darbininkai neatsisakys rinkti delegatus tokiomis sąlygomis, nes juos bus galima įtikinti, kad geriau kas nors, negu niekas, o pritarimo būtinumas— kitaip— rinkimų patvirtinimas ministerijoje bus darbininkams paaiškintas tuo, kad tai bus naudinga patiems darbininkams, nes vyriausybė daugiau skaitysis su tokiais delegatais, kuriais ji pasitiki, negu su tokiais, kurie yra vyriausybės priešai.

Šie delegatai turėjo sudaryti "atstovybės" plenumą ir rinktis maždaug du kartus per metus svarstyti svarbiausius darbininkų interesus bendrais bruožais. Delegatai turėjo rinkti iš savo tarpo "atstovybės" tarybą su nedaugeliu narių. Ši taryba turėjo rinktis dažniau ir ruošti konkrečius projektus siekiant normuoti darbininkų socialinę padėtį, turint galvoje plenume apsvarstytus principus.

Bet nežiūrint, kad jau buvo nepasitikima darbininkais, o tas nepasitikėjimas buvo akivaizdus iš reikalavimo, kad delegatai turi būti patvirtinti, čia buvo išreiškiamas vėl nepasitikėjimas — taip pat buvo numatomas rinkimų patvirtiniams.

Paskui taryba turėjo išrinkti nuolatinę valdybą iš trijų ar penkių asmenų. Valdyba turėjo nuolat vadovauti "atstovybės" veiklai. Čia taip pat buvo numatomas arba rinkimų patvirtinimas, arba pirmininko skyrimas iš ministro pateiktų trijų kandidatų. Ir vis dėlto po tokios trigubos atrankos ši "atstovybė" turėjo vaidinti tik patariamojo organo prie Vidaus reikalų ministerijos vaidmenį. Šią aplinkybę buvo numatyta aiškinti tuo, kad vis dėlto atstovybė turės didesnę reikšmę, negu privatinė organizacija.

Tuo būdu buvo konstruojamas klastotas darbininkų klasės interesų "gynimas" tikintis, kad darbininkai, neturėdami ko geresnio, sutiks kad ir su šituo.

Projekto paaiškinamajame rašte buvo nurodoma taip pat ir tai, už ką "atstovybė" "turės" "kovoti." Tai buvo kai kurie pakeitimai darbo sąlygų įstatymo opių vietų, tarpininkavimo organų įvedimas kylant nesusipratimas tarp samdytojo ir samdomojo, vyriausybės įvestinės minimalios darbo užmokesčio normos atskiroms įmonėms ir t. t. Tai buvo laikoma pakankamu, kad darbininkai taikstytųsi su padėtimi, ir netgi buvo manoma, kad tai laimės darbininkų simpatijas esančiam režimui.

Sosto saugotojų baimė

Aš priėjau išvadą, kad šis projektas visiškai atitinka partijos interesus. Liutermoza, t. y. projekto autorius, pareiškė, kad šio projekto realizavimui jis jau turi savo tiesioginio viršininko — socialinio departmento direktoriaus Šostako sutikimą, bet nepavyko įkalbėti Vidaus reikalų ministrą Rusteiką, kuris bijojo, kad tuo bus tik suorganizuotas oficialus maištininkų organas.

Todėl Liutermoza kreipėsi į mane, kad aš perdučiau šį projektą Tubeliui ir padėčiau jį realizuoti. Tubelis iš pradžių pažiūrėjo į tai taip pat skeptiškai, bet vėliau sutiko ir įtikino Rusteiką.

Projektas buvo realizuotas, atrodo, visiškai taip, kaip išdėstyta. Pirmas posėdis vyko iškilmingai, o spauda gavo iš Vidaus reikalų ministerijos instrukciją ateityje skirti kuo daugiau dėmesio atstovybės veiklai ir iškelti ją aikštėn, pažymėti jos naudą darbininkams ir aprašinėti darbininkų pasitenkinimą ją organizavus.

Realizuojant, o taip pat sudarant šį projektą su Liutermoza artimai bendradarbiavo Šulaitis, kuris ėmė vadovauti šiai institucijai ir liko šiame poste iki pastarojo laiko.

Savo veiklos pradžioje atstovybė neturėjo reikalingų lėšų. Pasinaudojęs proga aš paskyriau "atstovybei" 10,000 litų, kuriuos pasiūlė paaukoti tautininkų partijos reikalams čekų "Škoda" fabriko atstovas atsargos generolas Kraucevičius, kai jis gavo užsakymą įrengti cukraus fabriką.

Vėliau ši atstovybė veikė valstybės lėšomis, nes netrukus ji buvo reorganizuota kaip "Darbo rūmai."

Kaip buvo užgrobtas "spaudos fondas"

Siekdami nuslopinti revoliucinį judėjimą, tautininkai ir vyriausybės organai dėjo pastangas, kad neleistų sklisti tokiems originaliems ir verstiniams literatūros kūriniams, kuriuose būtų revoliucinės idėjos. Šiam tikslui buvo daugiausia naudojama cenzūra, kuri neleido spausdinti tokius kūrinius arba juos išspausdintus naikino, nors šis uždavinys cenzūrai buvo ne visuomet lengvas ir šis tas praeidavo nepastebėta. Viena kooperatyvinė leidykla ("Spaudos fondas") buvo vadovaujama asmenų, kurie buvo palankūs revoliucinėms idėjoms. 1934 ar 1935 metais Kauno tautininkų pirmininko Bronislavo Gudavičiaus iniciatyva kotakte su manimi, kaip generaliniu sekretoriumi, buvo mobilizuota apie 200 partijos narių, kuriems buvo įsakyta tapti šio kooperatyvo nariais. Tuo būdu leidyklos vadovavimas atsidūrė tautininkų rankose, o tuo budu ir leidžiamų kūrinių kontrolė.

Prieš literatūrinių kūrinių su revoliucinėmis mintimis, kaip jis pats sakydavo — prieš "kultūrbolševizmą," sklidimą veikliau pasireiškė žurnalistas Bronislavas Raila, tautininkų žurnalo "Vairas" redakcijos narys, pastaruoju metu oficiozinio laikraščio "Lietuvos aidas" redakcijos narys.

Raila iki 1931 metų dalyvavo revoliucinių rašytojų "Trečias frontas" ratelyje, bet paskui nutraukė su jais ryšius ir pradėjo bendradarbiauti radiofone ir tautininkų laikraščiuose. Jo buvę draugai tvirtina, kad jis bendradarbiavo su policija ir išdavinėjo ratelio draugus. Su juo šia tema aš nekalbėjau — atrodė nepatogu. Jis yra visų "Lietuvos aido" pastarojo meto straipsnių, kuriuose buvo dėstomas santykių su Tarybų Sąjunga "draugiškumas," autorius. Šiuos straipsnius jis rašė kaip užsienio politikos skyriaus redaktorius. Bet, žinoma, jis, kaip ir mes visi į tai žiūrėjome kaip į valdžios diplomatines frazes.

Liaudies baimės apimti dviveidžiai

Tarybų Sąjungos atžvilgiu tautininkų ir Lietuvos vyriausybinių sluoksnių politika buvo visą laiką iš pat pagrindų dvilypė. Šio dvilypumo priežastys buvo, viena vertus, tautininkų priešingumas revoliucinėms idėjoms, antra vertus, jėgų stoka ir pernelyg nepalanki Lietuvos tarptautinė padėtis tam, kad šį priešiškumą būtų galima atviraį nukreipti prieš Tarybų Sąjungą kaip aikivaizdų revoliucinių idėjų įgyvendinimo pavyzdį, galintį įkvėpti revoliucinį judėjimą Lietuvos darbo žmonių masėse.

Dėl priešiškumo revoliucinėms idėjoms tautininkai noriai būtų įtraukę Lietuvą į tarptautines politines kombinacijas prieš Tarybų Sąjungą, kaip kad antitarybinį barjerą iš eilės valstybių — Suomija, Rumunija, vadovaujant Lenkijai—arba kaip, sakysime, antikominterno paktas, jeigu ne nacionalinė nesantaika ir teritorinis konfliktas su Lenkija ir nevokiškojo imperializmo baimė. Tik šie įtempti santykiai su Lenkija ir iš dalies su Vokietija, o taip pat tai, kad Tarybų Sąjungoje nėra imperializmo, padėjo tam, kad tautininkai nutarė palaikyti jau anksčiau nustatytus draugiškus diplomatinius santykius su Tarybų Sąjunga.

(Bus daugiau)

DIDŽIUOJASI ATOMŲ JĖGOS KRUISERIU

Quincy, Mass. — Su dideliu pasididžiavimu buvo nuleistas į vandenį pirmas JAV atominės jėgos kruiseris "Long Beach". Jis yra 14,000 tonų įtalpos. Jo pastatymui išleista apie $250,000,000.

POVILAS ŠTARAS (14)

DRĄSIOS ŠIRDYS

(Vaizdai iš partizanų kovų Lietuvoje)

(Tąsa)

TEGU ŽYDI GĖLĖS

Partijos pogrindinis Pietų srities komitetas, vadovaujamas G. Zimano, tuo metu veikė netoli Vilniaus. Jame dirbo tokie prityrę draugai, kaip M. Afoninas, A. Barauskas, M. Miceika, J. Olekas, V. Sakalauskas ir kt. Jie vadovavo visų gausių partizanų būrių operacijoms Lietuvos pietuose.

Kad partijos srities komitetas būtų tiksliai informuojamas apie pogrindininkų veiklą, į jį buvo sistemingai siunčiami ryšininkai. I komitetą nuvykdavo partijos Kauno miesto komiteto nariai L. Solominas, F. Krugliakovas, per juos partijos srities komitetas duodavo nurodymus, kaip organizuoti tolesnę veiklą. Kai žuvo A. Čeponis, J. Korbutas ir kiti didvyriai pogrindininkai, partijos srities komitetas pasiuntė į Kauno miestą komjaunuolę Anelę Zinkevičiūtę. Pogrindinis komjaunimo miesto komitetas pasipildė nauju sekretorium.

Kai mūsų šalį ištiko ta baisioji nelaimė — karas, septyniolikametė Anelė, miela mergina ilgomis auksinėmis kasomis, buvo Kauno "Pašvaistės" fabriko komjaunimo sekretorė. Ir ją, kaip ir kitus komjaunuolius, priglaudė tada Rusijos žemė, — nė su motina nespėjo atsisveikinti vienturtė jos dukrelė.

Negalėjo Anelė nurimti kolūkyje. Ėmė prašyti į ligoninę — norėjo naudingesnė būti. O kai jai buvo pasiūlyta vykti į Lietuvą, į užfrontę, ir kovoti su ginklu rankose, Anelė nudžiugo: tai dar geriau negu sužeistuosius slaugyti. Išmoko Anelė ir su parašiutu iš lėktuvo iššokti, ir jodinėti, ir šaudyti. Miškuose jaunoji partizanė tapusi Vale Pušaite, jautėsi taip puikiai, kaip tikra pušaitė, žaliuojanti savo draugių tarpe. O dabar štai teko jai atvykti į gimtąjį Kauną.

Sunku buvo Anelei nepasimatyti su mama, kuri gyvena čia pat, mieste, ir tur būt, seniai jau apverkė ją kaip žuvusią. Taip norėtųsi pradžiuginti, pagusti! — Ne, geriau negalvoti apie tai. Niekas neturi žinoti, kad ji čia. Ji gyvena ne sau, ne mamai, o antrajai savo Motinai — Tėvynei.

Sunku suskaičiuoti, kiek kartų Anelė, nebodama vokiečių sargybų, nuėjo pėsčia ilgą kelią iš Pietų srities komiteto štabo į Kauną. Užtat Kauno partizanai visada būdavo gerai informuoti ir galėjo derinti savo veiklą su kitų Lietuvos partizanų veiksmais. Jau ne viena dešimtis traukinių buvo nuversta nuo pylimo.

Komjaunuoliai pogrindininkai papasakojo Anelei, kokia padėtis mieste, išdėstė savo planus. Komjaunimo miesto komiteto narys Hubertas Borisa 1944 metų pradžioje suvedė su Anele Zinkevičiūte Mečio Zumerio grupelę, kuri darbavosi geležinkelyje. Tuo būdu Zumerio grupės darbas pasidarė organizuotesnis.

Taip, darbo buvo marios: reikėjo parūpinti partizanams ginklų, rūbų, vaistų. Partizanų eilės nuolatos pasipildydavo — štai kad ir iš geto pabėgdavo jaunimo grupelės. Reikia išvesti šiuos žmones iš miesto, nulydėti pas partizanus; negalima jų išsiųsti tuščiomis rankomis. Reikia spausdinti ir platinti atsišaukimus. Taip, darbo užteko visiems, užteko ir Anelei. Ir gestapininkams buvo darbo per akis — jie stengėsi aptikti pogrindininkų pėdas.

Vieną vakarą Anelė, grįždama namo, pamatė ant savo kambarėlio lango žydinčių gėlių vazonėlį. Tai buvo ženklas, kad namo pareiti negalima.

Namuose jos laukė gestapininkai. Nesulaukę išsivedė ir sušaudė šeimininką, darbininką Ivanovą: suprato, kad tas įspėjo Anelę.

O Anelė su kitais komjaunuoliais netrukus vėl išėjo į miškus, į partizanų būrį, toliau kovoti už tai, kad laisvai žydėtų gėlės, kad saulė švelgtų į kiekvieną langą, kad šviesūs ir platūs būtų ateities žmonių keliai.

— — —

NAUJOS AUKOS

Syki Hubertas Borisa paprašė Mečį Zumerį:

— Surask man nelegalų butą, kurį mudu težinotumėm.

Mečys surado jam butą Seinų gatvėje pas vieną mūsų ryšininką. Ten Hubertas ir apsigyveno.

Gavęs iš partijos pogrindinio komiteto uždavinį — surinkti žinias apie Plechavičiaus "Lietuvos rinktinės" planus, Hubertas užmezgė ryšį su inžinierium Voronenka, dirbusiu Plechavičiaus štabe. Voronenka atsisakė perduoti žinias kam nors kitam, išskyrus Borisą. Šis suprato, kad labai rizikuoja, susitikdamas su Voronenka, tačiau kitos išeities nematė. Jis buvo tvirtų principų žmogus, reiklus sau ir kitiems. Jau 1938 metais jis buvo pogrindinės Lietuvos komjaunimo organizacijos narys; kartu su Vl. Mozūriūnu ir kitais draugais jis tada išleido ir išplatino laikraštį "Moksleivis". Partijos užduotis turėjo būti įvykdyta ir dabar. Ir Hubertas ryžosi.

Vėlų 1944 m. kovo 31 d. vakarą Hubertas atėjo į susitikimo su Voronenka vietą. Pravėręs vartelius, jis pabeldė į langą sutartu ženklu, bet niekas neatsakė. Hubertas pabeldė dar kartą ir šiek tiek pasitraukė nuo lango. Tą akimirką pasigirdo šaižus gerklinis:

— Rankas aukštyn!

Hubertas šoko bėgti. Sutratėjo gestapininkų automatai. Staiga vaikinas pasijuto stipraus smūgio į kojas parkirstas. Jis sukniubo. "Sužeistas!"—šmėkštelėjo mintis. Taip, jis buvo sunkiai sužeistas, tačiau, sukaupus visas jėgas, jam vis dėlto pavyko atsistoti. Aplink namelį, kuriame gyveno Voronenka, erzėjo vokiečių balsai ir švyščiojo žibintuvėliai... Tamsos slepiamas, Hubertas čia bėgte, čia klupsčiomis, čia šliaužte atkakliai yrėsi pirmyn. Pagaliau vargais negalais jis pasiekė namus, ir pravėręs duris, be sąmonės krito ant grindų.

Šeimininkas išsikvietė pagalbon Mečį Zumerį. Perbalęs šis vyniojo ant žaizdų rankšluosčius, baisėdamasis skaičiavo: "Viena, dvi... penkios." Hubertas buvo peršautas į kojas ir į vidurius.

Kitą dieną komjaunuoliai pervežė jį pas brolį Bronių. Kas valandą jam darėsi blogiau. Iškviestas gydytojas pasakė, kad sužeistąjį reikia nedelsiant operuoti. Namuose operuoti jis nesutiko,— vadinasi, reikia vežti į ligoninę. Tik kaip tai padaryti? Juk Hubertas gyvena Kaune nelegaliai! Kur gauti dokumentus? Tačiau išeitis buvo rasta: draugai paguldė Hubertą į ligoninę su Mečio Zumerio pasu. Jie sugalvojo ir sužeidimo istoriją: šis vaikinas, jų pažįstamas, važiavęs dviračiu į kaimą parvežti maisto, pakalėję jį užpuolė banditai, stabdę, o jis bėgęs, tada tie ėmė šaudyti ir sužeidę... Vienas valstietis radęs jį ir atvežęs.

Operavo Hubertą tas pats gydytojas, kuris buvo apžiūrėjęs jį namie. Operacija pavyko laimingai. Tačiau draugai negalėjo leisti jam ilgai sveikti ligoninėje — kiekvieną valandą galėjo jį čia užklupti gestapas. Reikėjo jį išvogti. Jie atvežė Hubertui rūbus. Palatoje rodytis jie negalėjo: Hubertas turėjo pats apsirengti ir nulipti pas juos į apačią.

Neramiai plakančiomis širdimis laukė vestibiulyje brolis Bronius ir geriausias Huberto draugas Jurgis Inčiūra: ar ištvers dar taip neseniai operuotas Hubertas tokią kelionę?

Jis nulipo baltas kaip popierius — kiekvienas žingsnis buvo baisi kančia— ir susmuko ant draugo ir brolio rankų, tačiau nė vienas garsas neišsiveržė pro tvirtai suspaustas lūpas. Visi trys atvažiavo vežiku į dabartinę Dzeržinskio gatvę ir laimingai pasiekė Tendžegolskių butą (name Nr. 7), kur buvo nutarta apgyvendinti Hubertą. Komjaunuolis Henrikas Tendzegolskis, jų kovos draugas, ne kartą slėpė sužeistus partizanus, ginklus, gamindavo partizanų radijo siųstuvams trūkstamas detales, parūpindavo lempų...

Huberto žaizdos pūliavo; būtinai reikėjo rasti gydytoją ar medicinos seserį, kuri galėtų ateiti jų perrišti. Šios pagalbos ieškoti leidosi Jurgis Inčiūra.

Deja, jau kitą dieną pas Tendzegolskius įsiveržė gestapininkai. Nusilpęs Hubertas miegojo. Gestapininkai puolė prie lovos, čiupo jį, surišo, ištraukė iš po pagalvės granatą, revolverį, kuriais jis nespėjo pasinaudoti!

—Na, drauge komisare, pakliuvai!— tarė vienas iš gestapininkų.

Jie taip pradėjo mušti sužeistąjį šauktuvų buožėmis ir kumščiais, kad jis neteko sąmonės.

Suėmė tą dieną hitlerininkai ir Henriką Tendzegolskį, ir Huberto brolį — Vladą Borisą.

Žvėriškai kankinami gestapo rūsiuose, komjaunuoliai laikėsi didvyriškai. Hubertas tvirtai tikėjo pergale ir žinojo, kad ji nebetoli, tačiau sulaukti jos nebebuvo jokios vilties. Jis jautė, kad jėgos vis labiau senka. Kankinamas jis vis dažniau apalpsta... Bijodamas, kad neišduotų ko nors kliedėdamas, Hubertas ryžosi pasitraukti iš gyvenimo. Jis pasinaudojo kilpa, padaryta iš nuvyniotų nuo žaizdoto kūno tvarsčių.

Paliko jis draugams labai daug: šviesų atminimą tauraus, tvirto žmogaus, atsidavusio bičiulio ir narsaus kovotojo, kurio negalima negerbti ir nemylėti. Pagalvojus, koks turi būti komjaunuolis, ne vienam iš jį pažinusių žmonių iškils prieš akis Huberto Borisos paveikslas.

UŽ GYVENIMĄ

Vladas Borisa ir Henrikas Tendzegolskis buvo sušaudyti.

Žuvo ir Algirdas Paulauskas — hitlerininkai jį pagavo su nauju laikraščio "Komjaunuoolis" numeriu ir žvėriškai nukankino.

Tuo tarpu reikėjo ieškoti naujų ryšių, nepaisant skaudžių nuostolių, plėsti pogrindinę kovą.

Per Juozą Liaudanską Kauno komjaunimo organizacija susižinodavo su Kėdainių miesto pogrindininkais. J. Liaudanskas gabendavo kėdainiškiams atsišaukimus, kovos lapelius. Jis paskleidė ten LLKJS Centro Komiteto išleistą atsišaukimą, skirtą Tarybų Sąjungos Didvyrės Marytės Melnikaitės žuvimo metinėms paminėti. Šaunusis ryšininkas dalyvaudavo įvairiuose kėdainiškių draugų žygiuose, pvz., kartu su jais piaustė piūklu tilto per Šerkšnos upę atramas.

Dabar Kauno pogrindinis komjaunimo komitetas pavedė J. Liaudanskui susirišti su Šakių apskrityje veikusiu Vytauto ir Vlado Bieliauskų vadovaujamu "Jūros" partizanų būriu. Tačiau to būrio ryšininkės Ados Šakaitytės bute jis buvo suimtas. Nieko neišgavę iš Juozo kankindami, budeliai sušaudė jį IX-tame forte.

(Bus daugiau)

ANTANAS JUŠKA

(Jo gimimo 140-ųjų metinių proga)

Antanas Juška Juškevičius, žymiausias XIX a. antrosios pusės lietuvių liaudies dainų rinkėjas, leksikografas ir etnografas, yra įdomi asmenybė. Jis, kilęs iš smulkiųjų žemaičių bajorų, priklausė tai inteligentų grupei, kurios atstovai demokratinių idėjų, nacijos konsolidavimosi proceso ir nacionalinio išsivaduojamojo judėjimo skatinami, savo žvilgsnius nukreipė į liaudį. Tautosaka, liaudies kalba ir papročiai buvo jų veiklos sritys. XIX a. pirmoje pusėje pasirodė pirmieji — L. Rėzos, S. Stanevičiaus, S. Daukanto ir kitų — lietuvių liaudies dainų rinkiniai, buvo rašomi lietuvių kalbos žodynai, skelbiama etnografinė medžiaga. A. Juškos mokymosi Vilniaus kunigų seminarijoje (1839-1843) ir pirmųjų darbo metų laikotarpiu pasirodė žymiausi S. Daukanto, L. Pucevičiaus, I. Kraševskio ir kitų tautosakos, istoriniai ir etnografiniai darbai, turėję skatinamosios reikšmės A. Juškai susidomėti lietuvių liaudies dvasine kultūra.

Baigęs Vilniaus kunigų seminariją, A. Juška neužsidarė ankštuose klerikalizmo rėmuose, bet aktyviai stebėjo baudžiavos naštą prislėgtos liaudies gyvenimą. 1850 m. laikotarpiu jis kalbos reikalui pradėjo rinkti lietuvių liaudies patarles ir priežodžius, liaudies kalbos frazeologijos pavyzdžius.

1863 m. sukilimo išvakarėse A. Juška galutinai nusprendė tolesnį savo gyvenimą paskirti lietuvių liaudies kultūros lobiams kaupti. Nuolatinis ryšys su liaudimi, tautosakos (dainų ir patarlių), žodyno ir papročių medžiagos kaupimas tampa kasdieniniu jo darbu.

Ypač daug A. Juška pasidarbavo, gyvendamas dainingose Nemuno pakrantėse — Vilkijoje. Čia A. Juška tapo nuolatiniu darbo žmonių palydovu visur, kur tik buvo galima tikėtis išgirsti dainų, stebėti liaudies papročius, nugirsti įdomesnių posakių, susirasti daug dainų mokančias "dainų karalienes."

A. Juška nenutraukė savo glaudžių ryšių su liaudimi nė prasidėjus 1863 m. sukilimui. Yra duomenų, kad A. Juška palaikė ryšius su sukilėliais ir net su vienu sukilimo vadų — A. Mackevičiumi.

Nepatiko caro valdžiai A. Juškos glaudūs ryšiai su liaudimi, jo kultūrinė veikla (1863 m. jis išleido liaudžiai skirtą elementorių), todėl sukilimo metu jis buvo suimtas ir įkalintas Kaune. Vilkijos miestelio gyventojų padedamas, jis išėjo iš kalėjimo ir buvo perkeltas į Veliuoną.

A. Juška per visą savo gyvenimą (daugiausia Veliuonoje, Vilkijoje, Pušalote ir Alsėdžiuose) užrašė apie 7,000 dainų (apie 2,000 su melodijomis), surinko apie 30,000 žodžių su frazelogija žodyną ir užfiksavo nemažai kitokios medžiagos.

Daug vargo ir rūpesčių A. Juškai sudarė sukauptos medžiagos skelbimas. Po 1863 m. sukilimo numalšinimo carinės reakcijos vykdytos primonės, ypač spaudos draudimas, labai trukdė skelbti medžiagą. Čia jam daug padėjo jo brolis Jonas, kuris buvo baigęs Charkovo universitetą ir dirbo mokytoju įvairiose carinės Rusijos vietose. J. Juška supažindino su brolio Antano surinktais turtais žymius rusų mokslininkus — Petrapilyje akad. I. Sreznevskį ir Kazanėje prof. J. Bodueną de Kurtene. Šiems ir kitiems mokslininkams, Rusijos mokslų akademijai ir Kazanės universitetui padedant, nežiūrint spaudos draudimo sąlygų, Kazanėje lietuvišku - lotyniškų raidynu buvo išspausdinti 3 tomai "Lietuviškų dainų" (1880-1882), veliuoniečių vestuvių papročių aprašas "Svodbinė rėda" (1880). Peterburge 1883 m. Akademijos spaustuvėje buvo išspausdintas didžiulis vestuvinių dainų tomas "Svodbinės dainos." Iš viso buvo paskelbta arti 2,700 dainų. Tačiau, deja, A. Juškos surinktų dainų dalis dingo.

A. Juškos žodynas buvo leidžiamas vėliau jau po jo autoriaus mirties. Žodyno leidime, be J. Juškos, ypač jam mirus, dalyvavo žymūs rusų kalbininkai F. Fortunatovas, I. Jagičas, J. Boduenas de Kurtene, S. Uljanovas, G. Iljinskis ir kt. Iš lietuvių kalbininkų prisidėjo J. Jablonskis, K. Būga, J. Šlapelis ir J. Juškos sūnus Vytautas. Išspausdinta tik dalis žodyno medžiagos. Kita dalis išliko ir yra panaudojama leidžiant didįjį lietuvių kalbos žodyną.

1900 m. lenkų (Krokuvos) Mokslų akademija išleido A. Juškos surinktų dainų melodijų rinkinį "Lietuvių liaudies meoldijos."

A. Juška neturėjo specialaus nei tautosakinio, nei nei kalbinio, net etnografinio pasiruošimo. Tačiau, nežiūrint to, jis daug naujo įnešė į visas sritis ne tik savo surinktos medžiagos gausumu, jos įvairumu, patikimumu, bet ir tinkamu jos užfiksavimu bei teorinių žinių panaudojimu, perteikiant medžiagą mokslui. Antai A. Juška stengėsi išlaikyti dainų tekstą ir melodijų autentiškumą, pirmasis pradėjo žymėti dainininkų pavardes atkreipė dėmesį į jų socialinę padėtį, pateikė detalią vestuvinių dainų klasifikaciją, stengėsi išlaikyti dainų tekstų dialektines savybes, užrašinėjo ir skelbė dainų variantus ir kt.

Lietuvių kalbos leksikografijoje A. Juška padarė lietuvių kalbos aiškinamojo žodyno sudarymo pradžią.

Etnografijos srityje A. Juška pirmasis taip plačiai aprašė lietuvių liaudies vestuvių papročius ir juos pagal vestuvių eigą suskirstė į atitinkamus skyrius. "Svodbinė rėda" tapo klasikiniu lietuvių vestuvių aprašu ir buvo išversta į vokiečių, lenkų ir rusų kalbas.

A. Juškos surinktoji tautosakos, kalbos ir etnografijos medžiaga turi didelę reikšmę ne tik šių, bet ir kitų sričių mokslams, nes joje gausiai atsispindi liaudies idėjos, siekimai, buitinis gyvenimas. Nors A. Juška savo veikloje neišaugo iki revoliucionieriaus, nes jį varžė jo profesija, tačiau jo surinktose dainose ir žodyne labai ryškios 1863 m. sukilimo laikotarpio liaudies revoliucinės nuotaikos, jos nusistatymas prieš dvarininkų vykdomą išnaudojimą. A. Juškos "Lietuviškose dainose" pirmą kartą lietuvių liaudies dainų rinkinyje išspausdinti tokie revoliucingi posmai, kaip, pavyzdžiui:

Ai, tas dvaras, tas pragaras,
Daug svieto vargina,
Mumis, biednus vargdienėlius,
Kaip nor, taip kankina,
Kai mes eisim iš to dvaro,
Daug čūdų darysim,
Visus ponus ir tijūnus
Į peklą varysim!"

A. Juškos darbai greit susilaukė populiarumo. Tačiau lietuvių buržuazija nepasirūpino A. Juškos palikimo tinkamu įvertinimu, jo paskelbtos medžiagos, kuri buvo tapusi bibliografine retenybe, pakartotinu išleidimu. Tik tarybinės santvarkos sąlygomis A. Juškos nenuilstamo darbo vaisius — jo dainų rinkiniai (tekstai ir melodijos), jo "Svodbinė rėda" išleista pakartotinai. Tuo buvo įvykdytas didelio mūsų liaudies bičiulio noras, kad iš liaudies surinktos dainos vėl ją pasiektų. Be to, apie A. Juškos kalbinę ir mokslinę veiklą dabar yra parašyti ir moksliniai darbai.

A. Juška iki pat paskutinės gyvenimo valandos, redaguodamas surinktas savo numylėtos liaudies dainas ir "Svodbinę rėdą," mirė ne Lietuvoje, bet tolimoje Kazanėje.

Gyvendamas Vilkijoje, Veliuonoje ir Alsėdžiuose, A. Juška buvo labai populiarus. Šiose apylinkėse dar ir dabar yra liaudyje išlikusių gyvų atsiminimų apie jį.

A. Juškos darbai pademonstravo liaudies dvasinės kultūros lobių gausumą. Dainų rinkinio ir žodyno išspausdinimas lietuvišku-lotyniškų raidynu spaudos draudimo sąlygomis autoritetingose carinės Rusijos mokslo įstaigose parodė, kad lietuvių kova dėl spaudos draudimo panaikinimo, dėl savo kultūrinių teisių rado pritarimo Rusijos mokslo sferose.

A. Juškos darbai, nežiūrint to, kad jie buvo atlikti prieš 100 metų, reikšmingi ir šiandien: darbų grandioziškumas, graži ir vaisinga draugystė su rusų ir lenkų mokslininkais, jo nenuilstamas pasiaukojimas nacionalinei kultūrai, meilė paprastam darbo žmogui randa tarybinėje lietuvių liaudyje gyvą pritarimą ir jo tradicijų pratęsimą. *A. Mockus*

KALTINA "TIMESĄ" UŽ IŠKRAIPYMĄ

Maskva. — Tarybinis radijas paskelbė, kad "The New York Times" iškraipo faktus, aprašydamas tarptautinę situaciją. Radijo komentatorius sakė, kad dažnai telpa neteisingi pranešimai apie TSRS žmonių gyvenimą. Taipgi sakė, kad "Times" savo redakciniame iš birželio 24 d. iškraipė TSRS poziciją Berlyno reikalais.

67,342,000 ŽMONIŲ DIRBA AMERIKOJE

Washingtonas. — Jungtinėse Valstijose dabar dirba 67,342,000 žmonių, tai daugiau, kaip bent kada pirmiau. Nedarbo apdraudą imančių dar yra 3,982,000. Pavasario ir vasaros darbai suteikė 1,326,000 naujų darbų.

JAPONIJOJE DIDELI POTVYNIAI

Tokio. — Iš priežasties lietų įvyko dideli potvyniai Kyushu saloje. Tūkstančiai namų buvo apsemta, daugybė jų sunaikinta. Nelaimėje žuvo apie 100 žmonių ir kita tiek buvo sužeista.

Kotowice, Lenkija. — Anglies kasėjų susirinkime kalbėjo Chruščiovas. Jis sakė, kad jų laiminga ir gerbūviška ateitis priklauso nuo socialistinės santvarkos, o ne nuo religinių dogmų.

Laiškas sugrįžusio į Lietuvą

Rašo Juozas Žukauskas savo draugui į Sao Paulo Brazilijoj

Brangus drauge Antanai!

Sveikinu su 1959-tais metais, linkėdamas sveikatos ir laimės tavo gyvenime. Dėkoju už laišką, kurį gavau nuo tavęs 24-12-58, ir suteiktas žinias. Nors tos žinios nelabai malonios, todėl, kad buvo užpulti darbininkai ir kad vėl jie miršta nuo budelių kulkų. Mūsų laikraščiai rašė apie tai. Bet pas mus mažai kas tam tiki. Sako, Amerikoje to nėra — ten visi gerai gyvena, yra daug pinigų ir visko. Aš jiems papasakoju apie "Forsa Publica," kaip puola streikierius, lipdami su arkliais ant žmonių, ir pavartoja ginklus. Jie netiki. Aš pasakau apie Brazilijos šiaurės žmonių gyvenimą, apie kovas plantacijose ir darbą, namus, maistą, apie Kubatono darbą ir gyvenimą; sakau, kad krautuvės pilnos visko, — rūbų, avalų ir maisto, o daugelis šiaurės gyventojų basi, pusnuogiai ir alkani gyvena. Tai jie man atsako, kad aš esu komunistas ir gaunu pinigų propagandai. Girdi, Amerikoje to negali būti. Mat, kur aš gyvenu, žmonės neatskiria, kas yra Brazilija ar Paragvajus — sako, ten anglų kalba ir doleris.

Dabar, kas pas tave daugiau naujo? Kaip sveiki buvusieji mano draugai ir draugės? Aš gavau laišką nuo K. Kepenio. Jis rašo, kad Liudas paliuosuotas iš darbo.

Nu, dabar biskutį apie save. Aš gyvenu su šeima ir dirbu kolūkyje už sargą. Jau buvau rašęs apie statybas, nes státė didelę arklidę dėl 40 arklių. Kadangi mūsų brigada turi tik 22 arklius, tai pusę pastato užėmė pašarais. Aš pasilikau viduje prie arklių, bet čia neturiu jokio darbo, nes yra kiti arklių šėrikai; mano pareiga naktį prižiūrėti, kad neužvirstų, ar nevogtų kas pašaro.

O kas link pištaleto, kaip Jeronimas klausė, tai kolūkio pirmininkas buvo pasiūlęs, bet aš atsisakiau. Kas link nuobodumo, tai visai nenuobodu. Vasarą naktis visai trumpa. Iki 11 ir pusės galima skaityti, o 3 valandą ryte jau vėl pradeda švisti. Bet pavasarį ir vasarą visur skamba lietuviškos dainos. Žiemos laiku irgi nebloga. Turiu vailokus su kaliošais ir neblogus kailinius, tai nešalta ir niegoti šiene. Taip ir slenka gyvenimo dienos.

Kas link bendro kolūkio gyvenimo, tai galima gyventi, kieno yra du ar trys darbininkai. Pavydžiui, mūsų kolūkyje "Žygis į Gyvenimą" už darbadienį gavom po 3 kil. grūdų, 1 kil. šiaudų ir po 2 rubliu pinigais. Jums atrodys, labai mažai. Prie to, turim 60 arų žemės daržams, ir dar duoda žemės sodinti kukurūzams kiek tik nori. Kiek žemės apsodini kukurūzais, tai tiek pat žemės duoda kitiems asmeniškiems pašėliams. Mes turėjome 51 arą apsodinę kukurūzais, 60 arų bulvėmis ir 51 arą kviečiais ir miežiais. Savo asmeniškų grūdų prikūlėme apie 15 centnerių ir gavome už darbadienius 26 centnerius, tai galima gyventi turinčiam proto.

Tu rašei, kad pas jus labai brangūs vaisiai. Pas mus praėjusiais metais tiek daug jų buvo, kad net medžius nulaužė, kieno nebuvo gerai paremti. Ir man teko nemažai pavalgyti; nors savo neturėjau, bet aprūpino gerieji kaimynai. Praėjusį rudenį ir aš pasisodinau 17 vaismedžių: 6 vyšnias, 5 slyvas, 5 obelis ir kriaušę. Vyšnių šiais metais jau bus, o už dvejų-trejų metų, jeigu gerai prigys, tai ir aš turėsiu gražų sodą.

Turime neblogą karvę, vasaros laiku duoda apie 15 litrų pieno; o šį pavasarį jau turėsime dvi su pienu. Prieš kalėdas pasiskerdėm vieną meitėlį, kuris svėrė 200 kilogramų, o tuojau bus kitas didesnis. Turime žąsų, vištų ir kalakutų. Vienu žodžiu, su protu galima gyventi.

Klumpės pas mus jau išėjo iš mados. Žiemą vailokai su kaliošais. Į tvartus eiti guminiai batai. Kiek yra šeimos, beveik visi turi po dviratį. Mano sūnus ir duktė kiekvienas turi savo. Aš neturiu todėl, kad nemoku važiuoti.

Kas link tikybos, tai pilna laisvė. Už krikštą, šliūbą ir palaidojimą kunigas ima kiek nori. Ir sako, tų, kurie neina išpažinties, nepriims į kapines. Taigi ir manęs laukia ta "nelaimė"; prisieis gulėti kur nors "patvoryje," bet tai niekis!

Kas link švenčių, kurios pripuola darbo dieną, tai valdžios įstaigos dirba, o lauko darbininkai ne, ir už tai jiems nieks nieko nesako. O kas dėl kūčių, Antanai, taip pat, kaip seniau. Vakare duktė liepė atnešti šieno — atnešiau; paruošė stalą, padėjo kryželį ir plotkų, nu, ir visi susėdom aplink stalą. Visa mano šeima pradėjo žegnotis ir bučiuoti kryželį. Aš to nedariau, nes tai prieštarauja mano įsitikinimui. Aš pirmiausia išgėriau porciją degtinės ir užsikandau su plotkomis. Buvo ant stalo visko: degtinės, alaus, riešutų, silkių, tik mėsos nebuvo. Mano šeima labai katalikiška: ką pasakė kunigas, tai viskas. Po kalėdų pradėjo kalėdoti. Kunigėlis užsuko ir pas mane. Aš tuo laiku nebuvau kambaryje — kapojau malkas. Bet kunigėlis liepė pašaukti ir mane; jis jau buvo informuotas apie mane. Kai įėjau į kambarį, davė bučiuoti kryželį, bet aš to nedariau. Kunigas nerado bloga. Tik mano duktė stovėjo apstulbus. Mudu gražiai pasikalbėjome apie punsvalandį. Kunigas pakvietė užeiti pas jį į namus, kai kada būsių Kapčiamiestyje — sakė, turįs gero vyno.

Tai tokios naujienos pas mane.

Tiesa, apsivedė Mikas prieš kalėdas, tik dar neturi buto, tai medaus mėnesį praleido su Kaziu vienam bute. Garnys gyvena Vilniuje ir žada greitai vestis.

Antanai, jeigu kas važiuos į Lietuvą, tegul nesiveža Parkerio plunksnakočių pardavimui, apart sau, ir dovanų giminėms, nes pas mus labai pigūs. Giminių atsiranda labai daug, ir kiekvienas nori ko nors. Tegul parsiveža šlipsų, kad ir devėtų; nors jų yra ir čia ir nebrangūs, bet kad patenkinti juos, reikia amerikoniškų. Atrodo, jie nežino, ko nori.

Kas link mano sveikatos, tai jaučiuosi labai gerai. Kai parvažiavau išėjęs iš ligoninės, tai nežinau galvos skaudėjimo. Tu atsimeni, kaip aš kentėdavau su pilvu, o kai parvažiavau, dar neskaudėjo. Nežinau nė slogų. Vienu žodžiu, sveikata eina labai gerai; nežinau, kaip bus toliau. Ir esu patenkintas, kad parvažiavau.

Pas mus žiema labai lengva. Tris kartus prisnigo ir vis nuleido, tik du kartu su rogėmis teko nuvažiuoti į mišką malkų.

Viskas būtų gerai, tik viena blogybė, kad nustojau gauti "Liaudies balsą," ir iš čia negaliu pasiųsti pinigų.

Ot, ir vėl naujiena! Baigiant rašyti laišką, ateina laiškanešė ir paduoda man du numerius, 1 ir 3, "Liaudies balso." Man vėl pasidarė linksma... nes žinau, kad turiu kur tai draugus, kurie nepamiršo manęs.

Taigi, Antanai, ir baigsiu rašyti. Tiesa, dar noriu pranešti: kai kas važiuos į Lietuvą, pervažiuojant Italiją, Austriją, Čekoslovakiją ir Lenkiją, kad neatidarytų čemodanų, kai ateina kontrolierius, o parodytų Tarybinį pasą, tai jie žino, kur išlipi. Kontrolieriai tikrina tik tuos, kurie išlipa jų teritorijoje.

Prašau perduoti linkėjimus Stadalninkams, Žibolių, Jurgų ir Rasbikų šeimoms, Petrauskui ir visiems draugams, su kuriais sueini ant Ribeiro de Lima. Šiame laiške siunčiu foto nuotrauką, ir kelis numerius laikraščių.

Mielas drauge Antanai, suprask, ką aš tau rašau, tai visada tau duosiu greitą atsakymą.

Lieku sveikas, tik su dideliu ilgesiu savo draugų. Jau rytoj turėsim Motiejų. Grįš pirmas Lietuvos pavasario paukštis vyturys į savo kraštą; po jo—pempė, garnys ir karvelis. O jūs, drauge, ko laukiate? Jūs tėvynė laukia . . . Tėvynėje yra darbo ir duonos, o ten gal ne vienam reikia būti be darbo. Aš prašau jus, parskriskite sykiu su pavasario paukščiais į tėvynę. Čia rasite visko.

Juozas Žukauskas

15-KOS METŲ MERGINA PADEGĖ SAVO NAMUS

Elmira, N. Y. — Jane Shusko, graži 15-kos metų mergina, padegė savus namus, kad sudeginus brolį ir dar šešias jaunesnes sesutes. Shusko šeimoje yra 10 vaikų. Kaimynai išgelbėjo šeimos narius.

Washingtonas. — Mirė baltagvardietis Vladimiras Kolesnikovas, tarnavęs interventų reikalams Sibire. Dabar dirbo JAV valdžioje prekybos patarėju.

Pekinas. — Jungtinių Valstijų karinio laivyno lėktuvas skraidė virš Kvantungo provincijos, Kinijoje. Tai jau buvo 56-tas toks pasielgimas.

San Antonio, Texas. — Koks niekšas ar pakvaišėlis jau septintą žmogų pašovė iš revolverio.

Maskva. — Dinamo stadionas, kuris turi 60,000 sėdynių, bus uždengtas apvaliu stogu.

Atsiminimai iš praeities ir dabarties

MAYNARD, MASS.

Kada tai buvo čia didžiausia vilnonių audinyčia *American Woolen Co.*, kuri išdirbo moterims ir vyrams žieminius ir pavasarinius audinius. Kai pradėjo Naujosios Anglijos audinyčios šlubuoti — vienos pradėjo keltis į Pietus, o kitos užsidarinėti—tas palietė ir Maynardą. Ba čia buvo tik viena dirbtuvė, kitų darbų nebuvo.

Čia kompanija buvo pristačius daug gyvenamų namų ir namukų — po vieną butą ir po keletą butų. Išnuomodavo savo darbininkams nebrangia nuoma.

Kompanija davė visam miesteliui šviesą — elektrą (ne dykai, žinoma).

Užėjo laikai, kada darbininkai pradėjo daugiau organizuotis į unijas. Kompanijos pradeda keltis į pietines valstijas, kad gaut pigesnių darbininkų ir pabėgti nuo organizuotų darbininkų. Pirmiausia kompanija parduoda elektrines dėl Boston Edison Co., palieka tik dėl savo dirbtuvės.

Išparduoda namus

American Woolen Co. prisiunčia inžinierius ir prie kiekvieno namo išmierucja sklypus ir įkala stulpuką, kad namas bus parduotas per viešas varžytines. Pas gyventojus kilo sumišimas. Čia žmogus pragyveno daug metų, o dabar kraustykis, velnias žino kur!

Laikas pardavimo

Nuskirtą dieną suvažiavo antstolis ("auctioneer") su visais savo pagelbininkais. Pradeda nuo numerio pirmo. Anstolis pasilipęs ant laiptelių perskaito šito pardavimo visą tvarką. Kas aukščiausią kainą pasiūlė, tas nuperka namą, įmokėdamas 10 nuošimčių šitos kainos. Ir pradeda šaukt, kiek kas duos! Kas nors atsiliepė tiek, kitas aukščiau,— namas parduotas. Anstolis visą procesiją veda prie kito namo, kaip kunigai eidami "Kristaus kelius." Taip tęsėsi per visą dieną, kol pardavė visus, kurie buvo paskirti tą dieną parduoti. Vieni pirko dėl savęs gyventi, o kiti — dėl pralobimo, nes šešių kambarių namai buvo parduoti po 500 dolerių, o kiti dar pigiau.

Už kelių savaičių buvo kitas išpardavimas. Bet šitas pardavimas buvo jau aukštesne kaina, nes čia, gyveno kompanijos geriau apmokami darbininkai. Tai jie ir norėjo toliau pasilikt čia gyventi, nenorėjo kitiems jų užleisti.

Kompanijai pardavus visus namus, prasidėjo tikra revoliucija. Vieni pasipirkę savus namelius, pradėjo varyti laukan tuos, kurie ten gyveno. O tie, kurie prisipirko dėl pralobimo, pradėjo kelti nuomas dvigubai.

Prieš Antrą pasaulinį karą darbai jau pagerėjo, o kai Hitleris pradėjo karą 1939 m., tai darbai pradėjo eiti pilnai. O kai japonai užpuolė iš pasalų Ameriką, tai kompanija gavo didelius užsakymus dėl kariuomenės antklodžių ir žieminių aprėdalų. Dirbo trimis pakaitomis 6 dienas, o kai kurie ir 7 dienas.

Karas pasibaigė, tai ir kariški užsakymai pasibaigė. Per visą karą civiliam žmonėm nieko nebuvo dirbama.

Naujos bėdos

Kada valdžia atliuosavo vilną, tai jau prasidėjo civiliniam žmonėm darbai. Ir darbai ėjo gerai iki 1949 metų. Bet su šiais metais jau darbai pradėjo šlubuoti. Vienas mašinas kompanija pradėjo vežti į pietines valstijas, o kitas daužyti ir vežti į lydyklas. Žmonės buvo labai susirūpinę, kas bus toliau. Taipgi susirūpino ir miestelio krautuvininkai, ir tie, kurie prisipirko namų dėl pralobimo.

Kompanija paskelbia, kad dirbtuvė uždaroma neribotam laikui. Darbininkai apgula bedarbių raštinę, reikalaudami sau pašalpos.

Už keturių mėnesių vėl pradėjo dirbti. Bet dirbtuvė buvo gana gerai apgadinta. Daugelis darbininkų buvo gavę darbus kituose miesteliuose. Kompanija pradėjo šaukti tuos darbininkus atgal į darbą. Kurie sugrįžo, tai buvo apviliti, ir seniai, kurie turėjo 65 metus, negrįžo, irgi buvo nuskriausti. Nes unijos ir kompan. buvo tokia sutartis pasirašyta. Jeigu kompanija atleidžia darbininką iš darbo, sulaukusį 65 metų ir išdirbusį 15 metų, tai kompanija turi išmokėti tam tikrą nuošimtį, kiek darbininkas turi uždirbęs per tuos 15 metų (arba per 15,000 valandų). Bet jeigu pats mesi darbą, tai nieko negausi! Tai taip senieji darbininkai ir buvo nuskriausti, kurie nežinojo tų taisyklių. Kompanija priskaitė, kad jie patys numetė darbą, o ne kompanija atleido juos iš darbo. O kurie sugrįžo į darbą, tai tie gavo nuo tūkstančio iki penkiolikos šimtų dolerių nuo kompanijos "dovaną."

Dirbtuvę uždaro visai

Pabaigoje 1951 m. kompanija paskelbia, kad ji Maynarde "Assabet Mills" uždaro ant visados ir išstato ant pardavimo.

Dabar tai jau visi tikrai susirūpino, kas čia bus. Miestelio valdininkėliai pasiuntė American Woolen Co. į New Yorką, kad ji sulaikytų šitą savo sumanymą. Bet kompanija atsako, *kad jos nutarta uždaryti šitą dirbtuvę ir ji bus uždaryta.*

Pirmiau, kai dirbtuvė dirbo, vakarais šviesos švietė, mašinos bildėjo, ypač audimų stakles buvo galima girdėti už pusės kilometro. Bet dabar pasidarė grabinė tyla. Sustojo staklės taksėję, sustojo garas šnypšti, sustojo šviesti šviesa ant laiptų, kur naktiniai sargai vaikšto. Sustojo ir dirbtuvės bokšte laikrodis mušti valandas. Užgęso ir žiburys, kuris švietė nakčia laikrodyje. O darbininkai sustoję šaligatvėse visokias diskusijas veda. Vieni kaltina kompanijos vadovybę, kad buvo įvestas nesvietiškas skùbotumas, ir kad darbas nebuvo tinkamai atliktas, tai kompanija prarado savo užsakymus. O kiti kaltino darbininkų uniją, kad ji reikalavo perdaug iš kompanijos,— tokių pataikautojų visur yra.

Dirbtuvę pardavė

Galų gale, susidarė grupė kokių tai sindikatų—finansierių ir nupirko šitą dirbtuvę nuo Americon Woolen Co. už pusdykį. Šitie nauji savininkai pasivadino Maynard Industries, Inc. Bet jau nebus audinyčia. Ba A. W. Co. kiek galėjo išvežė mašinas į kitas savo dirbtuves. Paliko tik senas, tinkamas į geležies laužą. Šitų naujų savininkų tikslas yra išnuomuoti visą dirbtuvę. Pradėjo jie į laikraščius garsintis, kad yra išnuomojami tokie ir tokie pastatai dėl naujų dirbtuvių. Tuojau ir prasidėjo kraustytis visokios išdirbystės. Buvo ir krautuvės susikraustę, kaip tai: rakandų ir drabužių. Bet pasekmių neturėjo ir turėjo išsikraustyti.

Čia yra apie pora desėtkų visokių išdirbysčių. Yra ir stambesnių, kurios samdo po kelis šimtus darbininkų. Viena yra Bradley Container Co., kuri išdirba plastikines tūbeles visokiems "creamams". Antra, tai Dennison Mfg. Co., kuri išdirba iš popierio visokias atvirukes ir tikietėlius. O trečia, tai Raytheon Co., kuri išdirba visokias valdžios slaptas radijo "tūbas" ir kitas slaptybes. Čia pašalinis žmogus neįeisi, uniformuoti policistai visur stovi prie durų, ir kiekvienas darbininkas turi prisikabinęs guziką su jo nuotrauka. Visi darbininkai dirba kaip kokie baltakalnieriai. Darbavietė yra švarutėlė, kaip kokios laboratorijos. Darbai eina gerai visose šitose dirbtuvėlėse.

Bet Maynardo darbininkai važiuoja kituose miesteliuose dirbti. O čia privažiuoja iš kitur dirbti. Taipgi atsirado nemaža ir vokiečių bėglių, kaipo technikų, kurie atvažiavo su vokiškomis mašinomis. Atsirado ir vengrų bėglių. Jie giriasi, kad jie dar nebuvo atvažiavę čia, o darbai jau buvo jiems paskirti. Nors čia bedarbių užtektinai yra, bet dipukai yra pirmi.

Taipgi atsirado ir puertorikiečių. Pirmiau dirbo tik pas ūkininkus, kurie augina daržoves. Bet dabar jau dirba ir dirbtuvėse. Jiems yra sunkiau gauti butą.

Kaip jau minėjau, daug privažiuoja iš kitur dirbti, tai neturi kur automašinų pasistatyti. Nors yra trys aikštės, bet atvažiavę stato kur jiems parankiau ir arčiau. Gyventojai skundžiasi į policiją, kad užstato gatves ir negalima privažiuoti prie namo.

Dabar šita dirbtuvė yra daug kuo pasikeitusi. Kai kurie trobesiai buvo mediniai jie nugriauti. Buvo du milžiniški dūmtraukiai, — vienas jau nugriautas. Taipgi yra dalis prūdo užpilta, ir ten dabar automašinas stato.

Būtų daugiau ko rašyti, bet užteks.

J. Gaidys

Maskva. — Tarybinis radijas sakė, kad New Yorke TSRS parodoje tūli elementai negražiai elgiasi su tarybiniais eksponatų aiškintojais.

Washingtonas. — Harrimanas, kuris grįžo iš Tarybų Sąjungos, matėsi ir ilgai kalbėjosi su vice-prezidentu Niksonu. Pastarasis vyksta į TSRS.

WORCESTER, MASS.

Iš LLD 11 kuopos susirinkimo

Liepos 13 d. atsibuvo kuopos mėnesinis susirinkimas. Narių atsilankė nemažai. Išklausius kuopos reikalais komiteto pranešimų, sekė pranešimai apie atsibuvusius didžiuosius piknikus, apie apskričių bendrą pikniką, — būtent LLD 7-os apskrities ir LDS 1-mos apskrit. įvyko birželio 14 d., Lawrence, Mass. Pasitaikė lietingas oras tą dieną; buvo manyta, kad nieko nebus, tačiau visvien suvažiavo į Maple Parką apie porą šimtų publikos į tradicinį apskričių pikniką. Montelliečiai atvyko dideliu pripildytu busu, iš Worcesterio tik du pilni automobiliai, Jusiaus ir Jeskevičiaus, pribuvo. Lawrenciečiai pikniko gaspadoriai gerai sugalvojo: tuojaus parko patalpose ištiesė tris eiles stalų, apdengė baltu popieriumi. Piknikieriai bematant apsėdo stalus. Dar prisiėjo dadėti stalų. Iš pagamintų piknikui valgių pasidarė lyg banketas su įžanga $1.50. Antsyk visi pasisotino. Po to gražiai linksminosi ir pasiklausė dainų programos, kurią atliko Montellos vyrų grupė, vadovaujant Al. Pociui. Sudainavo melodingai daug dainelių—ir solo, ir duetų, ir visa grupė. Pirmininkaująs S. Penkauskas pagyrė ir paačiavo dainininkams.

—:—

Spaudos tradicinis piknikas liepos 4 d. Montelloje. Oras buvo puikus ir piknikas puikiai pavyko. Daug publikos, daug svečių iš toliau ir net taip iš toli, kaip Chicagos ir Alaskos buvo. Visa tai jau buvo atžymėta Laisvėj; čia tik noriu paminėti, kuo mūsų 11 kuopa prisidėjo dėl pikniko. Moterys prikepė pyragaičių (ausiukų) didelė dėžę, kvortą degtinės, sūri ir pyrago, tai dovanos piknikui. Už pasitaruosius tris daiktus, pasidarbavus E. Kanapkienei ir J. Jusienei, buvo sudėta $25. Piknikui darbininkai nuo 11 kuopos buvo ir gerai dirbo: J. Jeskevičius, V. Žitkus, D. Jusius, A. Vosilienė, J. Jusienė, J. ir D. Lukai, L. Ausėjienė. Kuopos pirmininkas J. Skliutas pirmininkavo programai. Dirbusieji sakė, kad nekurių trūkumų buvo, nes pikniko gaspodorius Jurgis Šimaitis per daug ant savo pečių turėjo užduočių, kas tiesiog neįmanoma atlikti vienam asmeniui. Tačiau jis teisinasi, kad niekas neapsiima dirbti. Abelnai, nekurie montelliečiai sakė džiaugsmingai, kad šis piknikas paskutinis šioje vietoje, nes parkas jau parduotas ir daugiau jau nereikėsią vargintis piknikų darbu.

Kai kurie jau dabar skiria vietą Worcesterio Olympia parke tam tradiciniam liepos 4 d. piknikui. Jei taip dėsis, tai bus gera našta darbo 11 kuopai.

Įžangos tikietų mūsų kuopa šiemet išpardavė tik už $42, nes perpus pigesni tikietai buvo negu praeityje.

—:—

Kuopos metinis piknikas bendrai su LDS 57 kuopa, vykdomas besidarbuojant abiejų kuopų komisijoms po tris, įvyks liepos 26 d. Olympia Parke. Kviečia visus atvykti ir linksmai, svetingai laiką praleisti. *D. J.*

Philadelphia, Pa.

Visokios naujienos

Darbininkų bruzdėjimas dėl blogų gyvenimo sąlygų vis didėja. Paėmus laikraštį į rankas, tuojau krinta į akis ilgos antraštės "streikas"! Jau per kokį laiką mūsų miesto susisiekimo darbininkai veda derybas su PTC Kompanija ir niekaip nebegali susitaikyti... Darbininkai grasina streiku, o kompanija tik juokiasi, nes gerai žino, kad teisėjas išduos draudimą ir streiko nebus.

Tačiau Delaware upėje streikas eina be drausmės nuo liepos 3 dienos International Longshoremen's Ass'n unija laikosi gerai. Pas juos streiklaužių nėra. Delaware upėje prekinių laivų stovi kaip grybų, ir jie nejuda.

Na, dar vėliau ir plieno kompanijų darbininkai išėjo į streiką. Sakoma, kad plieno išdirbystės streikas labai reikšmingas visos šalies ekonomijai.

Mūsų šalies spauda ir visokie politikieriai vis giriasi, kad JAV darbininkai turi geriausias darbo sąlygas ir aukščiausią už darbą užmokestį visame pasaulyje... Gal ir taip. Bet kodėl įvairių įmonių darbininkai taip dažnai streikuoja?

Liepos 12 d., iš Tarybų Sąjungos orlaiviu atskrido į Philadelphiją apie 60 sportininkų-kių. Toje didelėje grupėje randasi daug moterų. Tarpe jų yra ir kelios gražuolės. Angliškas dienraštis "Daily News" pašventė visą puslapį apie TSRS sportininkus ir įdėjo nuotraukas keturių sportininkių gražuolių.

Liepos 18-19 dienomis Franklin aikštėje ivyko didelės rungtynės TSRS sportininkų su amerikiečiais geriausiais rinktiniais sportininkais.

Laisvės Reporteris

Akron, Ohio

Čia gyvena nemažas skaičius lietuvių. Jų tarpe yra ir pažangių. Bet visa bėda čia su korespondentais. Nė vienas iš jų nesiima plunksnos, nors žymesnius įvykius aprašyti.

Pirmiau ten gyvenęs J. Dominicks (Dominikaitis) šį tą parašydavo. Jam mirus, mirė ir akroniečių žinios.

Keletas mėnesių atgal čia mirė žymi vietos veikėja Adelė Bakalienė. Ši draugė veikė visur ir su visais, kaip ir jos vyras, kuris mirė keletas metų pirmiau. Į jos laidotuves buvo pakviesti ir dalyvavo nemažai clevelandiečių. Bet Adelės ir laidotuvės ir po laidotuvių viskas užmiršta; niekas apie ją nė žodeliu neprisiminė, o tai vietos draugai turėjo ir galėjo tuo pasirūpinti.

Birželio 29 d. čia tapo palaidotas kitas žymus ir ilgametis Akrono veikėjas Jurgis Bražas. Į šias laidotuves atvyko geras skaičius iš Clevelando draugų. J. Žebrys pasakė prakalbėles šermenėnėje ir ant kapų apie jo gyvenimą ir nuveiktus darbus darbo žmonių reikaluose.

Velionis buvo vienas iš tvirčiausiai nusiteikusių pažangiečių veikime.

Paliko liūdesy žmoną, sūnus ir dvi dukterys su šeimomis ir nemažai draugų: Akrone, Clevelande ir St. Petersburge (Fla.), nes paskutinėje vietoje buvo pasiruošta pastoviai apsigyventi.

Čion sugrįžo tik savus reikalus sutvarkyti ir grįžti Floridon. Bet, deja, staiga mirtis visus jo ir šeimos planus suardė.

J. R—tas

Šaukia konferenciją Harlemo problemoms spręsti

Liepos 21 d. Niujorko miesto rotušėje svarbi konferencija, kurioje bus svarstyti Harlemo ir kitų rajonų reikalai.

Harleme, kuriame gyvena negrai ir puertorikiečiai, susidarė labai opi problema: ten gali bet kurią dieną kilti rasinės riaušės, jei joms nebus užbėgta už akių.

Prieš savaitę laiko ten vos nekilo tos baisios riaušės, kai palicija areštavo vieną puertorikietę, išgėrusią moterį; buvo sakyta, kad policija tą moterį ir ją gynusį vyriškį nuovadoje žiauriai mušė. Buvo susirinkę daug žmonių, pasiryžusių mušamuosius ginti. Vėliau paaiškėjo, kad policija suimtųjų fiziškai nemušė.

Bet Harlemo negrų veikėjai, visuomenininkai jau seniai sako, kad policija labai žiauriai elgiasi su to ir kitų negrais apgyventų rajonų gyventojais; sako, juos tiesiog laiko gyvulių vietoje.

Norėdamas užbėgti rasinėms riaušėms už akių, miesto policijos komisijonierius Kennedy sako, jis pastatysiąs Harleme ir kituose "juoduose" rajonuose daugiau policijos, kuri suvaldys "nenuoramas".

Bet tai pati klaidingiausia nuomonė. Policija niekad ekonominių ir visuomeninių problemų neišsprendė ir neišspręs; policija, jei ji nemokės taktiškai elgtis, gali tik daugiau žalos padaryti.

O Haraleme ir kituose "juoduose" rajonuose riaušės ir visokie nesusipratimai kyla vyriausiai dėl ekonominių ir socialinių klausimų. Ten vyrauja baisus vargas; ten žmonės gyvena labai susikimšę; ten didelis nedarbas; ten skurdas, ten ašaros nuolatinės.

Dėl to majoras Wagneris ir šaukia minėtą konferenciją, kurioje, be jo, be policijos atstovų, dalyvaus Harlemo vadovai, politikieriai, dvasininkai, menininkai ir kitokie žmonės.

Ką ši konferencija nuspręs, matysime.

KRISLAI

(Tąsa iš pirmo pusl.)

priklausė per apie 25 metus. Nedaug buvo pastatyta pas mus scenos veikalų, kuriuose Petras nebūtų dalyvavęs. Jis turėjo gerą bosą, buvo susipažinęs su gaidomis,—choristas jis buvo nepavaduojamas.

Jis veikė LDS ir ALDLD kuopose — daugiausia sekretoriumi. Seniau jis mėgo parašyti Laisvei ir korespondenciją.

P. Grabauskas turėjo ir kitas geras savybes: jis mėgo žmones, dažnai su jais susitikdavo lietuviškose užeigose, kur niekad nepamiršdavo jų pakviesti į mūsų viešąsias pramogas, mėgdavo parduoti tikietų, pakalbėti apie visuomeninius reikalus, paraginti skaityti pažangią spaudą.

Dėl to P. Grabauskas turėjo daug pažįstamų ir bičiulių, kurie jį mylėjo ir gerbė.

—:—

Deja, P. Grabauskas mirė tragiškai. Jis buvo rastas vienoje Brooklyno požeminio geležinkelio stotyje — su perskelta galva, apiplėštas.

Kas tai padarė, niekas kol kas negali pasakyti. Žinokime, jog Niujorke šiuo metu (ypatingai naktį) niekur nėra saugu: priviso daug plėšikų, daug visokių išsigimėlių, kurie apiplėšia, sužeidžia arba nužudo nemaža gerų žmonių gatvėse.

Petro mirtis — ypačiai didelis nuostolis Brooklyno Aido Chorui, kuriame jis dainavo, kuriam daug dirbo apie 25 metus.

Lai Petras ilsisi ramiai, o jo artimiesiems — nuoširdi, draugiška užuojauta.

TSRS MENININKAI DAR GRĮŠ Į NEW YORKĄ

S.Hurok paskelbė, kad iš Vakarų dar sugrįš tarybiniai menininkai į New Yorką. Jie čia vėl bus Madison Square Gardene rugpiūčio 21—23 dienomis.

Tada iš New Yorko jau vyks į Toronto ir Montreal, Kanadon.

SUAREŠTAVO 7-NIS AUTO VAGIS

Policija suareštavo septynis aemenis, kuriuos kaltina kaipo tvirtai organizuotą automobilių vagių grupę. Policija ir detektyvai tvirtina, kad nuo Naujų Metų jie pavogę 40 naujos rūšies automobilių, $110,000 vertės. Suimti yra: R. Ezersky, H. Wapnick, P. Roy, M. Gladding, J. Montierno, W. Bedell ir J. La Fazia.

Mūsų Petras palaidotas Shenandoah, Pa.

Taip ilgai ir tiek daug jis pas mus darbavosi, tiek daug jis čia turėjo draugų ir prietelių, o mums nebuvo progos nė suteikti jam paskutinį patarnavimą, paskutinį kartą su juo atsisveikinti. Gaila ir liūdna...

Bet toks buvo jo artimųjų patvarkymas. Tiesiai iš miesto lavonų šaldytuvo Petro Grabausko lavonas buvo įdėtas į karstą ir nuvežtas į Shenandoah, Pa., kur jis kadaise ilgokai gyveno ir daug veikė, ir kur gyvena jojo liūdesyje pasilikusi sesutė draugė Ona Overaitienė. Laidotuvės įvyko pirmadienį, liepos 20 d. Šiuos žodžius rašant laidotuvių smulkmenų dar nežinome. Galimas daiktas, kad apie jas parašys vienas iš Šenadorio laisviečių. Lauksime.

Iki pat netikėtos ir tragiškos mirties Petras buvo veiklus žmogus. Mirė būdamas Lietuvių Literatūros Draugijos 185 kuopos finansų sekretorium. Mokėdavo jis prieiti prie narių ir duokles išrinkti. Ir šiaip rūpindavosi organizacijos veikla. Na, o mūsų Aido Chore jis ne tik savo balsu, bet ir kaipo ilgametis narys buvo vienas iš įtakingiausių. Visur mes jo pasigesime. Jo mirtis paliko didelę spragą visame mūsų pažangiajame lietuvių judėjime šioje apylinkėje.

Rep.

Iš Aido Choro veikimo

Baigtuvės sezono pamokų įvyko liepos 12 d., draugų Keršulių sode.

Dar gerokai prieš dvi atvykstame į gražų Keršulių sodą. Tik įžengę pro vartelius matome greipsų laužtą stogą. Po greipsais namelis ir stalai, gražiai parengti. Paruoštas ir antras stalas.

Jau radome daug choriečių. Ilgai nelaukis, mūsų gaspadinės pradeda nešti maistą su pridėčkais ir tuo kartu lietus pradeda krapnoti. Na, kas daryti? Moterys sugraibo viską nuo stalų ir jau kambariuose kviečia jos svečius prie užkandžių. Sugužėjo dals choriečių į vidų, o kiti pasislepia po greipsų stogu ir ten valgo.

Dar nebaigus valgyti lietus dingo.

Vėl visi į sodą. Choro pirmininkas J. Grybas prašo visus nutilti, pertraukti pasikalbėjimus. Sako, turiu lagai svarbų pranešimą. Perskaitė vieną ir kitą laiškus, kuriuose kviečia Brooklyno Aido Chorą suvaidinti operetę "Sylviją". Laiškas parašytas draugės Sukackienės iš Worcestero. Sukackienė yra LMS antros apskrities sekretorė.

Choras laiškus apsvarstė, priėmė ir nutarė operetę "Sylvią" suvaidinti, kur tik bus pakviesti.

Turėjome svečių net iš Chicago, Ill. Tai buvo J. Pateckasir K. Sabutis. Pasakyti žodį kitą. Pagyrė teckas buvo iškviestas pamūsų chorą. Sakė jis: Jūsų choras yra didelis, turite daug daugiau jaunų žmonių už mus. Davė labai gražų, įspūdingą raportą iš Roselando Aido Croro veiklos. Sakė, kad jų choras gerame stovyje.

Jis perdavė širdingiausius linkėjimus nuo Chicagos Aido choro mums, brooklyniečiams.

Kalbėjo M. Stensler, J. Juška, A. Bimba. Jis ragino visus stoti į chorą.

Reikia pabrėžti apie gaspadines, kurios taip rūpestingai ir sugabiai viską pagamino ir tvarkė. Jos yrt: Verutė Bunkienė, Mary Wilson, B. Briedienė, B. Keršulienė, jos sesutė Viktorija Miller. Maistas buvo labai skaniai pagamintas.

G. Klimas atvažiavo su dainomis, kuries jis turi užrekordavęs, na, ir buvo labai vietoje, visą popietį mus linksmino.

Visi buvo linksmai nusiteikę, ir laikas praleistas kultūringai, maloniai ir linksmai. Šis parengimėlis buvo privatiško pobūdžio. Visi choriečiai susidėjo po du dol. dėl maisto ir pridėčkų, taipelno choro iždui neliko.

Labai dėkui Keršuliams už gražią vietą ir vaišes, taipgi moterims, kurios daug darbo ir energijos įdėjo.

Buvo pasigesta Petro Grabausko. Dabar jau visi žinome, kad jo nebėra gyvųjų tarpe. Gaila draugo, gaila gero baso, gaila gero darbuotojo visuomenės labui.

Taipgi reikia tarti žodį dėl d. J. Grybo, kuris visada daug dirba. Nė vienas choro parengimas neįvyksta be jo pasidarbavimo. Nieks jo neragina, nieks jam neliepia. Jis pats pasiima tą užduotį ir išpildo su kaupu.

Choro Korespondentas

Iš įvykusio laisviečių pikniko

Piknikas, įvykęs praėjusį sekmadienį Great Necke, nebuvo skaitlingas, bet draugiškas, smagus. Lietus truputėlį jam pakenkė, bet tai nieko.

Užėjus lietui, pikniko dalyviai iš parkučio persikėlė į salę, kur buvo neilga, bet įdomi programa.

Laisvės administratorius Pr. Buknys, pirmininkaudamas, pakvietė svečius, atvykusius iš toliau.

Kalbėjo J. Stasiukaitis iš Philadelphijos, A. J. Pranaitis iš Camden, N. J., ir A. M. Metelionis — iš St. Petersburg, Floridos.

Visi svečiai kalbėtojai kietai pabrėžė svarbą mūsų pažangiosis spaudos ir ragino ją visais būdais remti. (Kaip žinia ir šis piknikas buvo surengtas tam, kad padaryti kiek pelno Laisvės spaustuvei perkelti į naują vieną.)

Paskutinis kalbėjo A. Bimba. Be kitko, jis pabrėžė, kad iš JAV į Lietuvą žada neužilgo išvykti nemaža turistų grupė. **Išvykstantiems išleisti, palinkėti gero vėjo, ruošiamas sambūrys, kuris įvyks liepos 22 d. (trečiadienį) 7:30 v. v. Vieta: Kultūrinis Centras, Richmond Hill, N. Y.**

Po programos svečiai linksminosi iki gerokos sutemos.

Pavydnikas subadė jauną merginą

H. Gomez, ateivis iš Puerto Rico, medžiojimo peiliu subadė Oksaną Karachuką, 19-kos metų merginą, Brooklyno kolegijos studentę. Tragedija įvyko Williamsburg miesto dalyje.

Suimtas, Gomez sakė, kad jis ir Oksana draugavę. Nužudytos merginos motina sako, kad jos dukra lankė vasarinius kursus kolegijoje, nes norėjus greičiau baigti mokytojos mokslą. Taipgi ji sakius, kad Oksana su Gomezu sueidavo, nes jis jai gelbėjo mokytis ispanų kalbos.

Gomez sako, kad jis mylėjo Oksaną, bet jos motina tam prieštaravus. Jis, apimtas pavydo, pasigrobė medžioklinį peilį ir merginą subadė ant Tompkins Ave., vienas blokas nuo jos namų, kada ji laukė buso.

Po miestą pasidairius

15 metų mergina Carmen Martinez ir jos mylimas Philip Alvarez, 17-kos metų, bus teisiami už žmogžudystę. Birželio 14 dieną jie nužudė 14-kos metų Raulą Banuchį.

Tarybų Sąjungos vicepremjeras Kozlovas pirm išvykimo į Maskvą dar apžiūrėjo New Yorko miestą. Jis lankėsi Empire State Buildinge, Jungtinių Tautų patalpose ir važiavo požeminiais traukiniais.

Pereitais metais East Harlem parke trys jaunuoliai sumušė Julių Ramos. Dabar atsibuvo jų teismas. A. Catino, 18-kos metų, gavo 20 metų kalėjimo, F. Monti ir N. Belbo gavo nuo penkerių iki 15 metų kalėjimo.

Maskva. — Tarybų Sąjunga suteikė Ethiopijai $100,000,000 paskolos.

MIRUS

Petrui Grabauskui

Reiškiame giliausią užuojautą jo seseriai Onai Overaitienei, giminėms ir draugėms.

J. Gužas
S. Sasna
V. Čepuliai
J. Siurba
J. Gasiūnas
Biganskienė
A. Mureika
Večkys
Gaškauskai (Huntington)
A. Gilmanas
K. Petrikienė
Joneliūnas
J. Šimaitis
A. Gabalis
A. Bepirštis
A. Quater
N. Kanopa
J. M. Kalvaičiai
J. Kasmočiai
A. Malinauskai
V. Karlonas
P. Višniauskas
M. Krunglienė
M. Siman
J. Grybas
A. Bečienė
A. Balčiūnas
V. A. Kazlauskai
V. Rice
J. Kupčinskas
P. Bečis
Bevardis
C. Balčiūnas
C. Nečiunskas
Varisonas
M. Kreivėnienė
R. & E. Mizarai
C. Briedžiai
V. Kvedaras
I. ir A. Bimbai
L. Kavaliauskaitė
V. Brazauskas
Titenai
A. Pranaitis
P. Bieliauskas
A. Metelionis
J. Kazlauskas
J. Vinikaičiai
G. M. Grigas
P. & N. Bukniai
W. & A. Juskevičiai
F. & A. Jakščiai
K. Depsas

MIRUS

Petrui Grabauskui

Šiuo išreiškiame giliausią užuojautą velionio seseriai Mrs. Overaitis, gyvenančiai Shenandoa, Pa., ir kitiems jo giminėms, pažįstamiems. Gaila netekus mūsų gero draugo Petro.

Sophie ir George Stasiukaičiai
—Cliffside Park, N. J.

Sveikina

Brooklynietis Petras Šolomskas sveikina pažįstamus ir Laisvės personalą iš Toronto, Canada. Jis ten nuvyko pasisvečiuoti porai savaičių pas draugus ir gimines. Linkime jam gražiai praleisti atostogas.

L.

DAVĖ $400,000,000 ISPANIJAI PAGALBOS

Washingtonas. — Jungtinės Valstijos davė Franco režimui $400,000,000 pagalbos. Iš tos sumos už $75,000,000 Ispanija gaus reikmenų. Jungtinės Valstijos turi Ispanijoje atominių ginklų sandėlius, laiko ten karinio orlaivyno dalis ir turi bazes dėl karinio laivyno.

Help Wanted—Male

KALVIS (2)

Prie plieno darbo. Nuolatinis darbas. Aukštas atlyginimas. Tinkamos sąlygos. Patogi transportacija. Kreipkitės.

KIRSTEN — EM. 1-2910

(57-63)

CAREFUL CARPET CLEANING CO.

Nuo 1863 metų mes gražiai, švariai išvalome divonus. Pataisome, nudažome už prieinamą kainą. Turime vasarinį sandėlį. Prižiūrime namų ir raštinių divonus. **89-49 129th St., Richmond Hill. VIrginia 9-2341. New Yorke MU. 8-0700.**

MATTHEW A. BUYUS
(BUYAUSKAS)
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
Newark 5, N. J.
MArket 2-5172
426 Lafayette St.

Apie 50,000 statybos darbininkų nedirba iš priežasties 1,200 streikuojančių sunkvežimių vairuotojų. Statėjai negauna cemento ir kitos statybinės medžiagos.

PRANEŠIMAI

BROCKTON, MASS.

Laisvės spaudos pikniko (įvykusio liepos 4 ir 5 dd.) raportas bus išduotas liepos 26 d., Liet. Taut. Namo parke, po pietų, nes tą dieną įvyks kitas piknikas, Knygyno ir Liaudies Balso naudai. Taipgi bus ir iš Lietuvos knygų paroda.

Įvyks piknikai Liet. Taut. Namo Parke: Rugp.-Aug. 2, Montello Moterų Apšvietos Klubo; Rugp. 23 d., So. Bostono Am. Liet. Piliečių Klubo; Rugp. 30 d. Nauj. Angl. Moterų Sąryšio. Prašome įsitėmyti dienas ir dalyvauti piknikuose. Geo. Shimaitis. (58-59)

WORCESTER, MASS.

Pikniką rengia abidvi kuopos ALDLD 11 kuopa ir LDS 57 kuopa Liepos-July 26 d., sekmadienį, Olympia parke. Pradžia 12 val. ir trauksis iki vėlumos. Bus skanių valgių, ir gėrimų ir visokių žaismių, už kurias bus duodamos dovanos. Taigi nepamirškite viršminėtos dienos ir būkite sykiu su savo draugais ir pažįstamais.

Kviečia visus abiejų kuopų komitetas. (8-59)

BROCKTON, MASS.

Liepos 26 d. įvyks piknikas Liet. Taut. Namo parke, Winter Street. Rengia Liet. Taut. Namo knygynas ir Liaudies Balso Komitetas. 1 val. dieną. Bus gera muzika, valgių, gėrimų. Taipgi bus iš Lietuvos knygų paroda. Kviečiame dalyvauti.

Kitas piknikas bus rugpiūčio 2 d., rengia Moterų Apšvietos Klubas, viršminėtoj vietoj. Pradžia 1 val. Bus valgių ir įvairių gėrimų. Klubietės kviečia visus dalyvauti.

Geo. Shimaitis

WORCESTER, MASS.

Aido Choras turės savo metinį pikniką 9 d. rugpiūčio (Aug.) Olympia Parke, Shrewsbury. Bus gera dainų programa. Dalyvaus Laisvės Choras iš Hartord, Conn. Bus ir vietinių talentų. Kviečiame dalyvauti. Aido Choras. (57-58)

BROCKTON, MASS.

Piknikų Kalendorius

Liet. Taut. Namo Parke

Rugpiūčio 2 d., Moterų Apšvietos Klubo (vietinio) piknikas.

Rugpiūčio 23 d., pikniką rengia Amerikos Liet. Piliečių Klubas (So. Bostono).

Rugp. 30 d., pikniką rengia Mass. Valstijos Moterų Sąryšis.

Rugsėjo 6 ir 7 dd., Montello Vyrų Dailės Grupės piknikas.

Geo. Shimaitis